

07-06-2022

Besvigelser

Rizah Gashi

VEJLEDER: HANS HØJ NYGAARD

Titel: Eksamensopgave
Semester: 4. semester
Semester tema: Specialet
Projektperiode: Forår 2022
ECTS: 30
Vejleder: Hans Høj Nygaard
Studienummer: 20194378

AALBORG UNIVERSITET
STUDENTERRAPPORT

Rizah Gashi

Opslag: 1 stk.

Anslag: 142.370

Indholdsfortegnelse

1. Abstract	1
2. Indledning.....	2
2.1. Problemformulering:.....	3
2.1.2. Underspørgsmål:.....	4
2.2. Metode:	4
2.3. Afgræsning:	5
2.4. Kildekritik:	6
2. Besvigelser:	7
3.1. Regnskabsmanipulation:	8
3.2. Misbrug af aktiver:	9
4. Besvigelsestrekanter:	10
4.1. Incitament/pres:	11
4.2. Muligheden:	12
4.3. Retfærdiggørelse:.....	13
5. Ansvar for besvigelser og revisors rolle i forbindelse med besvigelser	14
5.1. Revisorloven § 16.....	16
5.1.1. Offentlighedens tillidsrepræsentant.....	16
5.1.2. Professionel skepsis	17
5.1.3. Integritet.....	18
5.1.4. Objektivitet.....	18
5.1.5. Fortrolighed.....	18
5.1.6. Professionel adfærd.....	19
5.1.7. Professionel kompetence og fornøden omhu	19
5.1.8. Hurtighed og nøjagtig	19
6. Forventningskløft:	20
7. Revisornævnets afgørelser:.....	21
7.1. Sag 1: 21. oktober 2016 – sag nr. 85/2015	21
7.1.1. Redegørelsen:	21
7.1.2. Klager og indklagedes bemærkninger:	22
7.1.3. Revisornævnets afgørelse.....	25
7.1.4. Besvigelsestrekanter	26
7.1.5. Besvigelsen foretaget i sagen	27
7.1.6. Forventningskløft	27
7.2. Sag 2: 21. marts 2018 – Sag nr. 029/2017.....	28
7.2.1. Redegørelse:.....	28
7.2.2. Klager og indklagedes bemærkninger:.....	29
7.2.3. Revisornævnets afgørelse.....	33
7.2.4. Besvigelsestrekanter:	33
7.2.5. Besvigelsen foretaget i sagen:	34
7.2.6. Forventningskløften:	34

7.3.	<i>Sag 3: 30. november 2020 – Sag nr. 031/2020</i>	35
7.3.1.	Redegørelse:	35
7.3.2.	Klager og indklagedes bemærkninger	36
7.3.3.	Revisornævnets afgørelse	37
7.3.4.	Besvigelsestrekanter	38
7.3.5.	Besvigelsen foretaget i sagen:	38
7.3.6.	Forventningskløften	39
7.4.	<i>Sag 4: 20. september 2021 – Sag nr. 014/2021</i>	39
7.4.1.	Redegørelse:	39
7.4.2.	Klager og indklagedes bemærkninger	40
7.4.3.	Revisornævnets afgørelse	41
7.4.4.	Besvigelsestrekanter	41
7.4.5.	Besvigelsen foretaget i sagen	42
7.4.6.	Forventningskløften	42
7.5.	<i>Sag 5: 7. januar 2019 – Sag nr. 046/2017</i>	43
7.5.1.	Redegørelsen:	43
7.5.2.	Klagerne og indklagedes bemærkninger:	44
7.5.3.	Revisornævnets afgørelse:	48
7.5.4.	Besvigelsestrekanter	49
7.5.5.	Besvigelsen foretaget i sagen:	49
7.5.6.	Forventningskløften:	49
8.	Sammenfatning af sagerne:	50
9.	Diskussion:	52
10.	Konklusion:	58
	Litteraturliste:	60

1. Abstract

This report is about fraud, which in recent years has been seen in increasing numbers, as evidenced by reports prepared by the FSR, PWC and ACFEF. Here it is seen that there has been an increase in economic crime including accounting manipulation and misuse of assets. Based on ACFEF reports, it is possible to see who detects the majority of the frauds, which turns out to be tips from employees at 43%, while external auditors find 4%. The low detection rate of auditors raises the question of why the auditor uncovers so few frauds when they are obliged to prepare an audit in accordance with good auditing practice, in order to be able to provide an explanation of the extent to which the accounts as a whole give a true and fair view.

In well-known cases such as IT-Factory and the Britta Nielsen-case, questions have been asked about where the auditor has been in the cases, as the public was of the opinion that the auditor should have discovered the fraud in the cases. This is inconsistent with the role of the auditor in connection with fraud, as it is the task of senior and day-to-day management to uncover fraud and not the auditor's duty. This misunderstanding of the auditor's work has led to a gap in expectations regarding the public's expectations of the auditor's role and to what can be expected from the auditor's work.

In the report, cases from the Board of Auditors have been analyzed in order to understand why the auditor does not uncover more fraud, and to understand what the auditor's role is in relation to fraud. In addition, the report analyzes on the basis of the Board of Auditors' decision why there is a gap in expectations about what expectations the public has and what can be expected of the auditor. In addition, attempts have been made to make suggestions as to what the auditor should do to uncover more fraud cases, just as it has been looked at how the gap in expectations can be reduced.

2. Indledning:

Dette speciale omhandler besvigelser. Besvigelser er ikke noget nyt og har eksisteret i flere århundreder, hvor der igennem årene har været flere forskellige sager. I nyere tid er det mere de velkendte sager som IT – factory og Britta Nielsen, der begge har foretaget besvigelser for at få opnå økonomisk gevinst eller uberettiget fordele¹, der er blevet kendt via pressen. Ud over de velkendte sager der har været i Danmarks historie af økonomisk kriminalitet, ses udviklingen af økonomisk kriminalitet ikke at være aftagende, men derimod stigende, idet flere og flere begår besvigelser/økonomisk kriminalitet. Dette ses blandt andet i en rapport udarbejdet af FSR, hvor der har været et samarbejde med Danmarks Statistik. Den økonomiske kriminalitet er steget over en 10-årige periode fra 13.000 anmeldelser i 2009 til 70.000 anmeldelser i 2019, økonomisk kriminalitet dækker dog over flere forskellige økonomiske bedragerisager, og besvigelser er kun et undergreb til økonomisk kriminalitet, derfor er det vigtigt, at der skelnes mellem hvilken økonomisk kriminalitet der er blevet begået, fx hvor mange besvigelser sager/anmeldelser, der har været. Ud fra FSR's rapport har der bl.a. været stigning i disse grupperinger, som mere ville kunne betegnes som besvigelser. Dette gælder skatte- og momsvig, underslæb, mandatsvig- og skyldnersvig, afpresning, hæleri, hvidvask samt brud på bogføringsloven- og selskabsloven mv, hvor der i ovenstående nævnte grupperinger har været en samlet stigning fra 3.000 anmeldelser i 2009 til 18.000 anmeldelser i 2019². Udover FSR rapport har PWC også udarbejdet en rapport omkring den økonomiske udvikling i tre forskellige kategorier. To af disse kategorier fremgår af ISA 240, som er standarden for besvigelser. De tre kategorier der er nævnt i rapporten, er underslæb, korruption og regnskabsmanipulation, hvor både underslæb også kaldet "misbrug af aktiver" og regnskabsmanipulation er vigtige elementer indenfor besvigelser. Det fremgår yderligere af rapporten, at der inden for de sidste to år har været en stigning på 28% i regnskabsmanipulation³ ud af 5.000 adspurgte erhvervsledere, har 47% af dem været udsat for økonomisk kriminalitet eller bedrageri, hvilket primært skyldes, at der har været manglende afdækning af risici for besvigelser.⁴ Besvigelser medfører store tab både økonomisk og omdømmemæssigt for virksomhederne. Af en rapport udarbejdet af ACFE (association of Certified Fraud Examiners), angående erhvervsmæssige

---

¹ Abrahamsen, S., 2020. & Kristensen, M., 2018.

² FSR – Danske revisorer., 2021.

³ PWC., 2020., *Fighting fraud: A never-ending battle*, s. 4

⁴ PWC., 2020.

besvigelser, ses det blandt andet at misbrug af aktiver udgør den største besvigelse på 86%, hvilket har medført et tab på 100.000 dollars. Korruption udgør 47% med et økonomisk tab på 200.000 dollars, og til sidst udgør regnskabsmanipulation 10%, med et økonomisk tab på 954.000 dollars. Ud fra en ACFEF-rapport kan der konkluderes, at regnskabsmanipulation udgør det største tab for virksomheder, selvom denne udgør den laveste af de tre kategorier på 10%. Grundet det store økonomiske tab regnskabsmanipulation medfører, bør der derfor være mere fokus på regnskabsmanipulation. I ACFE er det også muligt at se, hvem der finder besvigelserne, og overraskende nok er 43% tip fra medarbejdere, den interne revisor finder 15%, mens den eksterne revisor kun finder 4%⁵, hvilket kan undres. Selvom revisors pligt ikke er at afdække besvigelser, jf. ISA 240, så har den eksterne revisor stadig en pligt at udvise god revisorskik og den erklæring revisoren giver i årsrapporten, skal gerne være med høj grad af sikkerhed omkring 90-95% for at der ikke er fejl eller besvigelser, og at regnskabet overordnet giver et retvisende billede. Kan det så virkeligt passe, at revisoren kun afdækker så få besvigelsessager? Dette spørgsmål vil der blive gået i dybden med i rapporten, hvor der vil blive analyseret sager fra revisornævnet, der giver et billede af hvorfor eksterne revisorer har svært ved at opdage besvigelser, ligesom der vil blive set på, hvad revisorer burde gøre for at opdage flere bedragerier.

Offentligheden har ofte en anden opfattelse af revisors arbejde, hvilket også kunne konstateres i IT-factory skandalen, hvor der blev stillet spørgsmål til revisor om, hvor revisoren var og hvorfor denne ikke havde afdækket besvigelsen. Dette skaber ofte en forventningskløft mellem offentlighedens forståelse af revisor arbejde og revisors aktuelle arbejde. Sådant en kløft kan være medvirken til, at tiltroen til revisor svækkes. Denne kløft vil også blive undersøgt i rapporten, samt hvad der kan gøres for at mindske kløften.

2.1. Problemformulering:

Ud fra ovenstående indledning står spørgsmålet tilbage, om det virkelige kan passe, at den eksterne revisor, som skal afgive erklæring med høj grad af sikkerhed, kun opdager 4% af besvigelserne begået af virksomhederne, samt hvorfor der opstår en forventningskløft, når det ikke er revisors pligt at afdække besvigelser. Dette munder ud i denne problemformulering.

---

⁵ ACFE., 2020, S. 19

- *Hvad er revisors rolle i forhold til besvigelser, og hvad har offentligheden af forventninger til revisor og deres arbejde?*

2.1.2. Underspørgsmål:

- Hvad er besvigelser?
- Hvem har ansvaret for besvigelser?
- Hvordan kan besvigelser forekomme, og hvorfor opdager revisor ikke flere besvigelser?
- Hvilke forventninger har offentligheden til revisor og dennes arbejde
- Kan det passe, at revisor ikke afdækker flere besvigelser end 4%, og burde revisor have mere fokus på besvigelser, dertil kommer spørgsmålet om, hvordan denne forventningskløft mindskes?

2.2. Metode:

Der er i rapporten anvendt den analytiske metode, da formålet med rapporten er at analysere årsagen til, revisor ikke afdækker flere besvigelssager end 4%. Yderligere ses der på, om der er en årsagsvirkningssammenhæng mellem revisors ansvar i forbindelse med besvigelser og den lave afdækning af besvigelser. Yderligere analyseres der i rapporten om der er årsagsvirkningssammenhæng mellem revisors rolle i forbindelse med besvigelser og forventningskløften. Der er i rapporten anvendt den induktive metode, hvor der observeres enkelttilfælde i sagerne og derved laves der generelle antagelser om populationen. I dette tilfælde, undersøges der i sagerne årsagen til revisor afdækker så få besvigelssager samt årsagen til forventningskløften opstår og dermed gives der en teori, om hvordan revisors afdækning af besvigelser samt forventningskløften, forholder sig generelt på området.

Til at starte med i rapporten vil der blive redegjort for definition af besvigelser for derved at få en forståelse af, hvad besvigelser indebærer. Dernæst vil der i rapporten blive redegjort for ansvaret i forbindelse med besvigelser og set på, hvilket ansvar revisoren har i forbindelse med besvigelser, samt hvilket ansvar ledelsen har. Dette skal være med til at belyse ansvarsfordeling i forbindelse med besvigelser.

I opgaven vil der yderligere blive beskrevet den relevante lovgivning og de standarder, der har betydning for revisors arbejde i forbindelse med besvigelser, og som generelt er vigtige i forhold til udførelsen af revisionen.

Efterfølgende vil fem sager fra revisornævnet blive analyseret med det formål at skabe en forståelse af, hvem der foretager besvigelserne, hvordan disse foretages, samt hvordan det kan lade sig gøre. Dette er med til at skabe en forståelse for, hvordan det er muligt for bedrageren at begå besvigelser, uden at revisor opdager dette. Yderligere analyseres forventningskløften i sagerne, for derved at få et indblik i, hvordan revisors ansvar i forbindelse med besvigelser vurderes af klagerne, indklagede(revisor) og revisornævnet. Derudover analyseres der samtidig med henblik på at få forståelse af, hvor der opstår en forventningskløft mellem revisor og offentligheden, da dette kan have betydning for revisorbranchens omdømme.

Til sidst vil der blive diskuteret, hvad der får bedrageren til at begå besvigelserne, samt hvordan disse besvigelser kan forekomme, og der vil blive set på, hvorfor revisoren ikke opdager flere besvigelser, samt hvad forventningskløften kan have med det at gøre. Yderligere vil der blive diskuteret, hvad revisor bør gøre fremadrettet for opdage flere besvigelssager for derved at imødekomme titlen ”offentlighedens tillidsrepræsentant” og formindske forventningskløften mellem offentligheden og revisor.

2.3. Afgræsning:

I analysedelen vil der blive taget udgangspunkt i afgørelser fra revisornævnet, hvor der er valgt 5 afgørelser fra revisornævnet, der alle indeholder besvigelser. Der afgrænses fra klagepunkter, der ikke vedrører besvigelser, og der vil i sagerne kun analyseres ang. de klagepunkter, der vedrører besvigelser.

Der afgrænses yderligere fra andre besvigelserformer end regnskabsmanipulation og misbrug af aktiver, da disse anses relevante for en revisors arbejde.

Yderligere afgrænses der til erklæringer med sikkerhed, hvilket vil sige revision og udvidet gennemgang. Dermed vil der blive afgrænset til andre erklæringer, da disse ikke vurderes relevante i forhold opgaven.

I rapporten vil der være fokus på besvigelsesstandarden ISA 240 samt på Revisorlovens § 16 (godrevisorskik), da disse vurderes yderst relevante i forhold til revisors arbejde i forbindelse med besvigelser. Andre ISA'er der anses for relevante i forhold til besvigelser vil blive beskrevet kort. I forhold til forventningskløften afgrænses denne til forventninger mellem revisor og offentligheden vedrørende afdækning af besvigelser.

2.4. Kildekritik:

Der er i rapporten anvendt pålidelige kilder for at sikre høj kvalitet af rapporten. Der er anvendt primære kilder i form af afgørelser fra revisornævnet samt lovgivning og standarder. Disse kilder anses for troværdige, da revisornævnet er et uafhængigt domstolelignende nævn og klageinstans, som behandler sager vedrørende erklæringsager og sager om, hvorvidt revisor har tilsidesat sine forpligtelser⁶. Sagerne der behandles af nævnet, bliver anonymiseret før disse offentliggøres.

Privatpersoner, navne og andre oplysninger der kan identificere klager og indklages samt forretningshemmeligheder anonymiseres⁷. Disse oplysninger erstattes med bogstaver i sagerne, idet det ikke anses for havende betydning for rapporten, da sagerne bliver analyseret med henblik på at forstå besvigelser samt forstå forventningskløften. De anvendte standarder er opstillet af IAASB (International Auditing and Assurance Standard Board), som er en del af IFAC (international Federation of accountants).

Udover de primære kilder er der også anvendt sekundære kilder i form af bøger: *Revisors opklaring af besvigelser – læren af praksis, revisoransvar, professionsetik for revisorer*. Bøgerne anses for troværdige, da der er tale om undervisning materiale på universiteterne. Disse bøger er primært anvendt til teoridelen. Udover bøgerne er der også anvendt sekundære kilder i form af artikler fra FSR, Finans. FSR er en organisation, som repræsenterer revisionsbranchen og Finans er et velkendt medie, og begge medier anses for værende troværdige. Der er udvalgt fem sager fra revisornævnet, hvor der i alle sager er konstateret besvigelser. I perioden fra de udvalgte sager var der 9 sager, hvor der var blevet konstateret besvigelser. Fem anses for værende repræsentative til at kunne udtale sig om populationen, da de udgør 55,5%.

Validiteten i rapporten vurderes værende høj, da der i rapporten er undersøgt hvorfor revisoren opdager så få sager samt hvorfor der opstår en forventningskløft mellem offentligheden og revisor. yderligere er der anvendt pålidelige kilder som nævnt i ovenstående. I forhold til reliabiliteten vurderes denne værende middel, da en gentagelse af undersøgelserne med ens rammer, kan føre til måske ekstra punkter ud over de nævnte i rapporten, der er årsagen til revisor ikke afdækker flere besvigelser og hvorfor forventningskløften opstår.

---

⁶ Nævnenes Hus., 2022

⁷ Nævnenes Hus., 2022a

2. Besvigelser:

I nedenstående vil der redegøres for besvigelser, hvad besvigelser er, samt hvordan disse bliver foretaget.

1. Definitionen af besvigelser

Besvigelser er ikke et nyt fænomen, og er noget der forekommer oftere og oftere. Der har igennem tiden været velkendte sager, hvor der er stillet spørgsmål til revisors arbejde. Dette ses bl.a. i IT - Factory sagen, hvor der er blevet stillet spørgsmål til, hvor revisoren var, samt hvorfor besvigelsen ikke blev afdækket. Revisorens pligt er ikke at afdække besvigelser, men der foreligger stadig nogle forventninger til, at revisorer udfører deres arbejde i overensstemmelse med god revisorskik, hvilket medfører, at der kan gives en erklæring med høj grad af sikkerhed for at regnskabet giver et retvisende billede⁸. I IT-Factory sagen kunne det ude fra dommen konkluderes, at revisoren havde udvist forsømmelighed af en vis grovhed. Dette medførte, at revisoren blev dømt erstatningsansvarlig og skulle betale en bøde på 62 mio. kr.⁹. Det er selvfølgelig enkelte sager, men det er dog med til at påvirke revisors omdømme og troværdighed. Besvigelser er ikke noget, der kan undgås helt, men kan det passe, at eksterne revisorer ikke afdækker mere end 4% af besvigelser der forekommer? Først og fremmest er det vigtigt at slå fast, hvad besvigelser er, og hvordan disse bliver foretaget samt afdække, hvem der står bag besvigelser. Dette vil der blive redegjort for i nedenstående.

Besvigelser er ifølge ISA standarden 240, nr. 12 a,

”en bevidst handling udført af en eller flere personer blandt den daglige ledelse, den øverste ledelse, medarbejdere eller tredjeparter, der benytter vildledning til at opnå en uberettiget eller ulovlige fordel”

Som det fremgår af ISA definitionen, så er en besvigelse noget, der bliver begået af ledende medarbejdere, normale medarbejdere eller tredjeparter. Disse personer manipulerer med tallene, tager fra kassen mv. for at opnå uberettigede fordele. Af sådanne handlinger kunne der f.eks. nævnes ændring eller forfalskning af dokumenter og bogføring, fiktive transaktioner, misvisende præsentation af regnskabet, transaktioner og generel økonomisk stilling. Derudover er underslæb

---

⁸ FSR – Danske revisorer., 2018.

⁹ Dengsøe, P., 2019.

også en besvigelse, hvor aktiverne bliver fejldisponeret eller stjålet fra f.eks. kassen eller varelageret.

Det er dog vigtigt at slå fast, at fejlinformation afgrænses for besvigelser, der gælder de fejl, der er opstået utilsigtet ved at medarbejder f.eks. er kommet til at sætte et ekstra 0, eller kommet til at registrere en transaktion to gange, hvorimod besvigelser er tilsigtede handlinger, hvor vedkommende bevidst har foretaget denne besvigelse.

Der findes overordnet set to besvigelserformer jf. ISA 240, regnskabsmanipulation og misbrug af aktiver, I nedenstående vil disse blive redegjort.

3.1. Regnskabsmanipulation:

Regnskabsmanipulation er den første, der nævnes i ISA 240, og som tidligere nævnt er denne form for besvigelse den mindst forekommende, men samtidig den mest omkostningstunge besvigelserform¹⁰, da det oftest vedrører større beløb. Ved regnskabsmanipulation menes der ifølge ISA 240, A2-A3 tilsigtede fejlinformation i regnskabet, som bliver foretaget for at vildlede regnskabsbrugerne. Dette sker for det meste på ledelsesniveau, som står med det meste af ansvaret for økonomien i en virksomhed. Besvigelsen sker, når ledelsen bevidst vælger at fordreje, fortie eller forvanske økonomiske oplysninger¹¹. Ved regnskabsmanipulation fragår der som sådan ikke nogen værdi fra virksomheden, eftersom det handler om at manipulere med regnskabet ved at fordreje eller oprette fiktive poster i regnskabsskabet. Der kan dog godt fragå en værdi i virksomheden i de tilfælde, hvor der er en bonusordning, og hvorved vedkommende ved at begå regnskabsmanipulation opnår denne belønning. Der er forskellige måder, hvorpå regnskabsmanipulation kan foretages, i ISA 240, A3-A4 listes der nogle eksempler hvorpå regnskabsmanipulation sker.

- *Manipulation, forfalskning eller ændring af bogføring eller af underliggende dokumentation, som danner grundlag for regnskabsudarbejdelsen.*
- *Forkert præsentation eller bevidst udeladelse af begivenheder, transaktioner eller anden betydelig information i regnskabet*

---

¹⁰ ACFE., 2020.

¹¹ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 16

- *Bevidst forkert anvendelse af regnskabspraksis vedrørende beløb, klassifikation, præsentation eller oplysning*

Som det fremgår af ovenstående, findes der forskellige måder hvorpå regnskabsmanipulation kan foretages. Af eksempler kunne nævnes, at vedkommende bogfører fiktive registreringer for at få driftsresultat til at fremstå bedre, og dermed gøre det mere attraktivt for regnskabsbrugere at samarbejde med virksomheden eller med henblik på at få kredit hos banken. Derudover kan regnskabsmanipulation også foregå ved at udstede fiktive fakturaer til fiktive virksomheder og således få omsætningen eller resultat til at fremstå bedre. Dette er svært at spore for revisor, da disse tal blive udstedt af den samme samtidig med, at vedkommende også sender bekræftelserne til revisor, hvis denne efterspørger disse. De nævnte eksempler er blot få af mange sager, hvorpå der kan foretages regnskabsmanipulation.

Oftest er alt dette muligt grundet ledelsens tilsidesættelse af interne kontroller, der muliggør regnskabsmanipulation. I ISA 240, A4 er der bl.a. også listet nogle teknikere fra den daglige ledelse, som har mulighed for at anvende i de tilfælde, hvor interne kontroller er tilsidesat:

- Den daglige ledelse kan foretage bogføring af fiktive registreringer ved afslutning af året for at få driftsresultatet til at fremstå bedre.
- Fortie eller helt undlade oplysninger, der kan have påvirkning på regnskabet's resultat.
- Foretage ændringer af transaktioner/registreringer af betydelige transaktioner.

Ovenstående er blot flere måder, hvorpå der kan foretages regnskabsmanipulation.

3.2. Misbrug af aktiver:

Udover regnskabsmanipulation er den anden besvigelserform, som det fremgår af ISA 240, misbrug af aktiver. Som tidligere nævnt er denne besvigelserform den mest forekommende. Ved denne form for besvigelse fragår der værdi fra virksomheden, eftersom vedkommende, der foretager besvigelsen, uberettiget tilegner sig aktiver eller vederlag. Misbrug af aktiver bliver foretaget både af medarbejdere, der vælger at stjæle for mindre beløb samt af ledende medarbejdere, der har det nemmere ved at skjule eller tilsløre de aktiver, vedkommende har stjålet. ISA 240, A5 lister nogle eksempler, hvorpå misbrug af aktiver kan foregå:

- *Underslæb*
- *Tyveri af fysiske aktiver eller immaterielle rettigheder*
- *Ved at foranledning en virksomhed til at betale for varer og tjenesteydelser der ikke er modtaget*
- *Privat benyttelse af virksomheders aktiver*

Af underslæb kan det f.eks. være, at vedkommende vælger at misbruge de indbetalinger, der kommer fra debitorerne og dermed betale beløbet til egen konto. Tyveri af aktiver kan være en medarbejder, der stjæler

kontanter fra kassen eller andre aktiver fra varelageret. Dette kan både være til privat forbrug eller til videresalg. Derudover anses oplysning af data fra medarbejder til konkurrenten, hvor medarbejderen modtager vederlæg som modydelse, for at være udtryk for et misbrug af aktiver¹². Hvis medarbejderne anvender firmaet bil, uden at vedkommende bliver beskattet heraf, vil dette også betegnes som misbrug af aktiver, eller også hvis vedkommende igennem virksomheden betaler til fiktive kunder eller fiktive medarbejdere.

Ovenstående er blot nogle eksempler, hvorpå misbrug af aktiver kan ske.

Der findes overordnet to former for misbrug af aktiver, hvor der er den direkte og den indirekte. Den direkte er som nævnt ovenover situationen, hvor der tages penge fra kassen, udbetales til eget konto eller til fiktive medarbejdere mv. Det indirekte misbrug af aktiver indebærer, at der er samarbejde med tredjemand, hvor begge parter opnår en gevinst, de ikke er berettiget til. Dette kunne f.eks. være, hvor en ansat samarbejder med en konkurrent og sælger vedkommende vigtige forretningsinformation til konkurrenten¹³.

4. Besvigelsestrekanter:

For at forstå motivet bag besvigelsen er det vigtigt at kende til personen, der står bag udførelsen af besvigelsen, hvad enten dette gælder regnskabsmanipulation eller misbrug af aktiver. Ud fra en undersøgelse udarbejdet af KPMG fremgår det, at størstedelen af besvigelserne bliver begået af mænd 79% i alderen 36-55.¹⁴ Størstedelen af besvigelser bliver begået af en medarbejder, der har en anciennitet på mere end seks år. Her er procentsatsen 38%. Derudover er 34% af svindlerne udøvende eller ikke udøvende direktører, 32% er ledere og 20% er medarbejder, der er svindlere¹⁵. Dette skaber allerede et billede af, hvem den primære bedrager er, som ifølge undersøgelsen er mænd, der har været ansat seks år eller mere i en virksomhed. Undersøgelsen viser blot alderen, anciennitet, køn og stilling for bedrageren. For at gå dybere med bedrageren og forstå hvad motivet kan skyldes for at begå besvigelser, ville det være oplagt at kigge på besvigelsestrekanter, der kommer tættere ind på bedragerens indre dialog¹⁶.

Besvigelsestrekanter blev udviklet af forskeren Donald R. Cressey i forbindelse med dennes doktorgrad i kriminologi. Senere hen er besvigelsestrekanter også blevet godkendt af den internationale revisorforening og inkorporeret i ISA 240¹⁷.

---

¹² Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 17

¹³ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 18

¹⁴ KPMG., 2016. s. 7

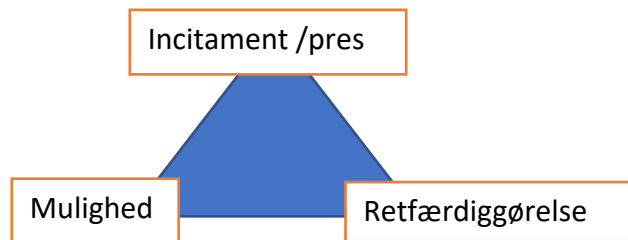
¹⁵ KPMG., 2016. s. 8

¹⁶ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 36

¹⁷ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 26

Besvigelsestrekanten kan anvendes for at forstå, hvorfor vedkommende begår besvigelser. Besvigelsestrekanten indeholder tre elementer, som er incitament/pres, mulighed og retfærdiggørelse.

Figur 1 - Besvigelsestrekanten

Kilde: egen tilvirkning baseret på ISA 240

Som illustreret ovenover er der tre elementer, der skal være opfyldt, for at vedkommende begår besvigelser.

4.1. Incitament/pres:

Det første element i besvigelsestrekanten er incitament/pres. Dette element er med til at belyse, hvad årsagen kan være til, at individet vælger at begå besvigelsen. ISA 240 bilag 1 nævner eksempler på, hvornår der kan foreligge et pres, der medfører, at vedkommende begår besvigelsen. Ved regnskabsmanipulation kan der være tale om, at virksomheden trues af eksterne forhold, som risikerer virksomhedens finansielle stabilitet og indtjening, f.eks. økonomiske forhold, som kunne være konjunkturudsving, som medfører, at virksomheden er under pres for at gå konkurs. Derudover kan der være pres fra den øverste ledelse til den daglige ledelse om, at budgetteringerne skal opfyldes for at samarbejdet med tredjeparter kan fortsætte, dersom disse har stillet nogle krav til virksomheden. Det kunne være banken, der er gået med til at vil udøve kredit, hvis virksomheden lever op til en bestemt indtjening inden udgangen af året, hvilket vil medføre ekstra pres på den daglige ledelse, der skal leve op til de krav og forventninger, der således er blevet stillet. Derudover kan der også være pres hos den daglige eller øverste ledelsen, hvis deres private økonomi afhænger af, hvordan det går i virksomheden. Dette kan være ved bonusordninger, hvor ledelsen modtager en procentdel af indtjeningen, hvis denne indtjening overskrider et vist beløb. Dette incitament kan medføre, at ledelsen begår regnskabsmanipulation for at opnå diverse aflønningsordninger. Det fremgår af en rapport udarbejdet af KPMG om svindlerens profil, som viser, at 12% prøver at

imødekomme budgettet for at få bonusbelønning, mens andre 12% prøver at imødekomme de krav, der stilles til dem for at kunne beholde arbejdet. Her vil hele 66% gøre det for egen personlig vinding og grådighed¹⁸.

Ved misbrug af aktiver kan presset eller incitamentet være, at ens private økonomi ikke rækker til ens statusambition, hvorfor der stjæles for at kunne leve op til status og levevis. Der kan også være pres fra ens økonomiske forpligtelser, hvor bedrageren har stor gæld og har svært ved at afbetale denne. Vedkommende kan også føle manglende anerkendelse fra arbejdsgiver, hvor vedkommende ikke er tilfreds med lønnen, føler sig underbetalt, eller føler sig overbebyrdet eller bare ikke føler sig værdsat i virksomheden. Dette kan således medføre, at vedkommende tager aktiver fra virksomheden. Dette er blot nogle eksempler og ikke udtømmende. Disse situationer kaldes af Donald R. Cressey, for "unsharable problems", som oversat til dansk betyder situationer, hvor vedkommende ikke vil dele sine problemer med andre, da vedkommende føler, at det er pinligt eller umuligt at dele problemer med andre samt føler skam over at være endt i disse situationer.¹⁹ Grundet dette prøver vedkommende, der begår besvigelsen, at ændre sin situation, uden at omverden opdager eller ved det.

4.2. Muligheden:

Det anden element i besvigelsestrekanten er, at der skal være en mulighed for, at svindleren kan begå besvigelsen. Dette kan ske i de tilfælde, hvor der er manglende eller svage interne kontroller, utilstrækkelige funktionsadskillelse eller manglende tilsyn. Virksomhedens interne kontroller har en afgørende rolle i forhold til besvigelser, da disse skal være med til at mindske risikoen for at besvigelsen kan foretages, da bedragerne kan blive opmærksomme på, at der er svage kontroller i virksomheden, hvorved de ser en mulighed for svig og skønner, at gevinsten er større end risikoen for at blive opdaget. Derfor er det vigtigt, at der fra ledelsens side lægges vægt på at styrke de interne kontroller, så vedkommende, der har i sinde at begå besvigelsen, frygter at blive opdaget og dermed afholder sig fra besvigelsen.²⁰

Med mulighed forstås, at vedkommende har adgang til systemer, aktiver mv. for at kunne begå besvigelsen. Det kunne f.eks. være ved misbrug af aktiver, hvor vedkommende har adgang til kassen i butikken, og derigennem stjæler penge derfra, eller hvor vedkommende har adgang til

---

¹⁸ KPMG., 2016, s. 12

¹⁹ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 32

²⁰ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 37-38

varelageret og uberettiget tager noget derfra, eller som tidligere nævnt vælger at anvende firmabilen uden at blive beskattet. Dette kan være svært for revisor at opklare, hvis der ikke føres tilsyn fra ledelsens side.

Ved regnskabsmanipulation kan det f.eks. være manglende funktionsadskillelse, hvor vedkommende står med hele økonomidelen og udsteder faktura samt modtager betaling og derigennem udsteder fiktive fakturaer og får en økonomisk gevinst ud af det.²¹

4.3. Retfærdiggørelse:

Retfærdiggørelse er det sidste element i besvigelsestrekanten. Det er her, der foregår en indre dialog hos den bedrager, der foretager besvigelsen. Bedrageren vil her prøve at anvende ”undskyldningsprincippet”, hvor moralen, ærligheden og forbrydelsen forenes. Dette kunne f.eks. være, at bedrageren ikke er tilfreds med sin løn, og derfor prøver at retfærdiggøre det ved at sige, at ”jeg får for lidt løn, i forhold til det arbejde, jeg udfører”²². Det kan også være ledelsens forsømmelighed overfor de interne kontroller, der får medarbejderen til at retfærdiggøre det ved at sige, at ”ledelsen er ligeglad med en sådan adfærd, da den ikke gør noget ved de svage kontroller”. Eller det kan være, hvor ledelsen selv er indblandet og bedrageren retfærdiggør det ved at hævde, at ”alle andre gør det”. Jo stærkere presset eller incitamentet er hos bedrageren, desto nemmere har vedkommende ved at retfærdiggøre sin handling overfor sig selv.²³ Det er derfor vigtigt for revisor at udvise ekstra påpasselighed, ligesom den professionelle skepsis bør skærpe revisoren overfor de individer, der har en tendens til at ville retfærdiggøre sine handlinger. Revisoren kan selvfølgelig ikke læse, hvad der foregår inde i hovedet på individet, men ved at stille kritiske spørgsmål til individet vil revisoren kunne overvære, hvordan vedkommende retfærdiggør evt. uheldige adfærd i virksomheden. Viser det sig, at vedkommende har en tendens til at retfærdiggøre sine handlinger, hver gang vedkommende får stillet kritiske spørgsmål, så bør revisoren være mere opmærksom på disse personer²⁴. ISA 240 har bl.a. listet nogle eksempler på, hvornår revisor bør skærpe den professionelle skepsis. Nogle af eksemplerne fremgår af nedenstående:

- Regnskabsmanipulation

---

²¹ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015), s. 39

²² Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015) s. 53

²³ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015) s. 54

²⁴ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015) s. 54

- *Den daglige ledelses fokus på at fastholde eller forøge virksomhedens aktiekurs eller dens indtjeningstrend*
- *Den daglige ledelses ineffektive kommunikation, implementering, understøttelse eller gennemtvungelse af virksomhedens værdier eller etiske standarder eller kommunikation af upassende værdier*
- Misbrug af aktiver:
  - *Ignorering af behovet for at overvåge eller reducere risici i relation til misbrug af aktiver*
  - *Adfærd, der tyder på ubehag ved eller utilfredshed med virksomheden eller dens behandling af medarbejderne.*
  - *Ændring i adfærd eller livsstil, der kan være tegn på aktiver er blevet misbrugt.*
- ISA 240, Bilag 1

Ovenstående er blot nogle eksempler på, hvornår revisoren bør igangsætte nærmere undersøgelser og udvise mere professionel skepsis.

5. Ansvar for besvigelser og revisors rolle i forbindelse med besvigelser

Hvem har ansvar for at besvigelser bliver dækket kan til tider undre regnskabsbrugere. Det fremgår af ISA 240, afsnit 4, at ansvaret for at afdække besvigelser ikke pålægges revisor, men ledelsen:

- *Det primære ansvar for at forebygge og opdage besvigelser ligger både hos virksomhedens øverste og dens daglige ledelse*

Det betyder, at der er nogle forpligtelser ledelsen pålægges. Det gælder bl.a., at der skal lægges vægt på forebyggelse af besvigelser, at der er fokus og tilsyn på virksomhedens interne kontroller, for dermed at reducere muligheden for, at besvigelser bliver foretaget i virksomheden, samt for at afskrække ledende medarbejdere for at begå besvigelser. Dette kræver dog, at der skabes en virksomhedskultur, hvor etisk adfærd og ærlighed er i fokus, og hvor der føres tilsyn af den øverste ledelse²⁵. Betyder det, at revisoren ikke har noget ansvar i forbindelse med besvigelser? Det korte svar herpå er nej, idet revisorer også har deres del af ansvaret for, at regnskabet giver et retvisende billede. I ISA 240 afsnit 5, fremgår det, at revisors ansvar i forbindelse med besvigelser er, at revisoren ved udførelsen af revisionen overholder ISA'erne for at opnå høj grad af sikkerhed for at

---

²⁵ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015) s 18

regnskabet giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, som kan skyldes væsentlige fejl eller besvigelser. Som nævnt udføres revisionen i overensstemmelse med ISA'erne for at opnå en høj grad af sikkerhed. Dette er dog ikke ensbetydende med, at fejl eller besvigelser opdages, da der er en uundgåelig risiko for, at disse ikke opdages uafhængigt af, hvor omhyggelig revisoren har været med planlægning, og hvordan revisionen er blevet udført i overensstemmelse med ISA'erne. Sandsynligheden for at opdage utilsigtede fejl er dog større end besvigelser, da besvigelser som regel er tilrettelagt snedigt, hvilket gør det svært for revisor at opklare disse²⁶.

Revisors mål i forbindelse med besvigelser fremgår også af ISA 240 afsnit 10, revisors mål er:

- a) At identificere og vurdere risici for væsentlige fejlinformation i regnskabs som følge af besvigelser*
- b) At opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis om de vurderede risici for væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser ved at udforme og gennemføre passende reaktioner og*
- c) På passende vis at reagere på besvigelser eller mistanker herom, som er konstateret under revisionen.*

Som det fremgår af ovenstående og ISA 315, så skal revisor ved udførelsen af revisionen, identificere de risici, der måtte være i regnskabet. Skulle det vise sig, at der er risici i nogle konti for at der kan forekomme væsentlige fejlinformation eller besvigelser er det her vigtigt som i B) citeret, at revisor indhenter tilstrækkelige revisionsbevis for at sikre, at der ikke er fejl eller mangler i regnskabet.

ISA 200 forskriver, at revisor under hele revisionen skal udvise professionel skepsis, da der er sandsynlighed for, at der er væsentlige fejlinformationer i regnskabet, som skyldes besvigelser. Dog skal revisor ikke fra starten antage, at der er tale om besvigelser, hvis der ikke ligger noget til grund for mistanken. Som udgangspunkt skal revisor anse alle registreringer og dokumenter for værende ægte, medmindre der er indikationer på det modsatte.

ISA 500 redegøre for hvad der udgør revisionsbevis, når der foretages revision af regnskabet.

Formålet med denne ISA er at udføre revisionshandlinger, der gør revisor i stand til at indhente tilstrækkelige revisionsbevis, for derved at kunne afgive en rimelige konklusionen, ved afslutning af revisionen. For at revisor kan opnå tilstrækkelige og egnet revisionsbevis, skal der her vurderes og overvejes om den indhentede information er pålideligt, før dette kan anvendes som revisionsbevis.

---

²⁶ Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015) s. 19

ISA 540 er i 2020 ajourført med formålet om at gøre revisionen mere uafhængig, kritisk og robust. Denne ISA handler om det regnskabsmæssige skøn, hvor der stilles større krav til revisors dokumentation af de regnskabsmæssige skøn samt til de bagvedliggende vurderinger. Der stilles yderligere krav til revisor om at kunne dokumentere de anvendte metoder og forudsætninger for vurdering og skøn samt en risikovurdering. Derudover skal revisor kunne dokumentere, hvordan denne igennem hele revisionen har udøvet professionel skepsis²⁷.

5.1. Revisorloven § 16

I henhold til revisionsloven § 16 anses revisor for at være offentlighedens tillidsrepræsentant, og denne skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik. Derudover skal revisoren ved udførsel af opgaverne udvise den hurtighed og nøjagtighed, som opgavernes beskaffenhed tillader.

5.1.1. Offentlighedens tillidsrepræsentant

Som det fremgår af RL § 16, så anses revisor for at være offentlighedens tillidsrepræsentant. Det anses derfor for at være vigtigt kort at beskrive, hvad ”titlen” indebærer, da der som udgangspunkt er opstået en forventningskløft grundet revisors rolle i forbindelse med gennemgangen af regnskabet og erklæring herom, eftersom offentligheden lægger deres tiltro til revisors erklæring. Revisor skal som offentlighedens tillidsrepræsentant ikke varetage den virksomhedens interesser, som den reviderer. Når der afgives erklæring med sikkerhed, er det vigtigt, at revisor forholder sig interesseneutralt²⁸. Formålet med revisionen er, at der skal skabes større tillid til regnskabet, hvilket er revisors job som uafhængig tredjepart. Revisoren skal ved gennemgangen og kontrollen af regnskabet give en erklæring om, hvorvidt årsrapportens informationer er retvisende. Revisor skal med andre ord øge troværdigheden til regnskabet²⁹. Revisoren varetager regnskabsbrugerens interesser, som kan være kreditorer, leverandører, investorer, medarbejdere mv.³⁰ da disse igennem revisions påtegning har mulighed for at tage stilling til, om det er en virksomhed, de har lyst til at samarbejde med eller ikke.

---

²⁷ FSR – Danske revisorer., 2020. og ISA 540

²⁸ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 263

²⁹ FSR – Danske revisorer., 2022.

³⁰ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 310

I forhold til god revisorskik er dette centralt i forhold til vurdering af revisors ansvar i forbindelse besvigelser og om, hvorvidt denne har overholdt forpligtelserne. God revisorskik indebærer, at revisoren ved udførsel af opgaverne skal udvise professionel skepsis, integritet, objektivitet, fortrolighed, professionel adfærd, professionel kompetence og fornøden omhu jf. RL § 16. stk. 1, dette gælder kun i forhold til erklæringer med sikkerhed, som er revision og udvidet gennemgang³¹. I nedenstående vil disse begreber ang. god revisorskik blive uddybet:

5.1.2. Professionel skepsis

Revisor er forpligtet til at udvise professionel skepsis, gennem hele revisionen. Det fremgår af ISA 200.15, at *"revisor skal planlægge og udføre en revision med professionel skepsis i erkendelse af, at der kan forekomme omstændigheder, som medfører, at regnskabet indeholder væsentlig fejlinformation"*

Som beskrevet i begrebet, så skal revisoren igennem hele planlægningen og udførsel af revisionen udvise professionel skepsis, da der kan være forhold, der viser mulige tegn på besvigelser, der efterfølgende vil medføre ekstra revisionshandlinger grundet omstændighederne. Der kan yderligere ved yderligere indhentet information, opstå tvivl om pålideligheden af de indhentede revisionsbeviser, ved forespørgsler eller dokumenter³².

Professionel skepsis skal være med til at hjælpe revisoren med vurdering af revisionsbevis. hvilket indebærer, at der stilles spørgsmålstejn ved dokumenters pålidelighed samt svar på forespørgslerne fra den øverste og daglige ledelse. Derudover indebærer professionel skepsis også, at der vurderes om egnetheden og tilstrækkeligheden af opnået revisionsbevis, set i lyset af omstændighederne, så som hvis der f.eks. er indikationer på besvigelserisikofaktorer. I så fald skal der vurderes om det indhentede revisionsbevis er egnet og tilstrækkeligt til at dække disse indikationer på risici. Dette gælder i de tilfælde hvor revisor betvivler pålideligheden af revisionsbeviset. I så fald kræves der, at revisoren foretager yderligere revisionshandlinger for at afklare dette forhold³³. Men som tidligere nævnt i afsnit 5 kan revisoren anse registreringer og dokumenter for ægte, medmindre der foreligger indikationer på det modsatte.

Det kan ikke yderligere forventes, at revisor ved udførsel af revisionen, ser bort fra de tidligere erfaringer, der er opnået med virksomhedens øverste og daglige ledelses integritet og ærlighed.

---

³¹ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 312

³² ISA 200, A20 og A 21

³³ ISA 200 A22-A23

Derfor er professionel skepsis ekstra vigtig, når der skal vurderes for risici for fejlinformation, som følge af besvigelser, eftersom omstændighederne kan ændre sig³⁴.

5.1.3. Integritet

I forhold til integritet så indebærer dette, at revisor i alle henseende, der har med professionelle og forretningsmæssige forbindelser, udviser redelig, oprigtighed, saglighed og ærlighed³⁵. Med andre ord er der her tale om en loyalitet, som lægger op til, at revisors uafhængighed ved udførelsen af opgaverne.

5.1.4. Objektivitet

I forhold til objektivitet skal revisoren være upåvirket af private og forretningsmæssige interesser eller holdninger. Der må med andre ord ikke være tale om en interessekonflikt, hvor der gives anledning til partiskhed, forudindtagethed m.v., der kunne medføre, at revisorens dømmekraft i forhold til professionelle og forretningsmæssigt undertrykkes. Dette læner sig op ad uafhængighedsreglerne, da objektivitet og uafhængighed går hånd i hånd med henblik på at være objektiv, hvorfor det kræves, at der fra revisors side ikke er interesser i virksomheden ved udførelsen af revision. Det er yderligere vigtigt, at revisoren ved vurdering af manglende objektivitet, fratræder opgaven³⁶.

5.1.5. Fortrolighed

I forhold til fortrolighed har revisoren tavshedspligt for de indhentede informationer eller for de informationer, der står til rådighed for udførelse af revisionen. Revisoren må ikke videregive disse informationer til tredjemand, medmindre der forligger tilladelse eller behørig samtykke fra ledende medarbejder. Hvis der er en professionel eller juridisk ret eller pligt hertil, er det ikke et krav, at der indhentes tilladelse eller behørig accept. Alle revisorer og disses medarbejdere er omfattet af straffelovens bestemmelser vedrørende tavshedspligt og kan ifalde erstatningskrav, hvis dette ikke overholdes.³⁷

---

³⁴ ISA 240. A9

³⁵ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013) s. 539

³⁶ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 539 og Bøg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 7

³⁷ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). og Bøg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 9

5.1.6. Professionel adfærd

I forhold til professionel adfærd så handler dette punkt om, at der fra revisors side overholdes relevant lovgivning og anden regulering samt, at revisor afholder sig fra adfærd, der måtte sætte branchens omdømme i et dårlig lys og dermed svække offentlighedens tillid til revisor om, hvor vidt denne kan varetage opgaver på en forsvarlige måde, når det kommer til offentlighedens tillidsrepræsentant³⁸. Ud fra ovenstående er det vigtigt for revisor, at lovgivning og anden regulering overholdes.

5.1.7. Professionel kompetence og fornøden omhu

I forhold til professionel kompetence og fornøden omhu er der krav om, at revisor skal være faglig kompetent, hvor kravet er, at revisor har en uddannelse der understøtter, at revisoren har faglig viden og færdigheder, der er nødvendige for at kunne levere en professionel ydelse til arbejdsgiveren eller klienten. Yderligere er revisor forpligtet til at holde sig ajour i forhold til ny lovgivning eller standarder, hvorved evt. videreuddannelse er påkrævet og obligatorisk, hvor der eksempelvis inden for en treårig periode skal kunne dokumenteres, at der er afholdt 120 timers efteruddannelse³⁹. Ved levering af professionelle ydelser er det her vigtigt, at revisor optræder omhyggeligt og i overensstemmelse med relevante faglige og professionelle standarder, hvilket er kernen i god revisorskik⁴⁰. Ud fra ovenstående er det vigtigt, at revisor efteruddanner sig, for at kunne yde den tilstrækkelige og påkrævede professionelle ydelse.

5.1.8. Hurtighed og nøjagtig

Det vil kort blive redegjort for, hvad hurtighed og nøjagtighed indebærer ved revisionen. Som det fremgår af den nederste del af RL § 16, stk. 1, punkt 3 skal der udvises nøjagtighed og hurtighed. Nøjagtighed betyder, at revisionen skal udføres omhyggelig og nøjagtig, hvilket anses for gjort i de tilfælde, hvor revisionen udføres i overensstemmelse med god revisorskik⁴¹.

I forhold til hurtighed så afhænger dette af arbejdets beskaffenhed, hvor hurtigt man kan udføre arbejdet. Med dette krav må der ikke blive gået på kompromis med kvaliteten af opgaverne, da det ikke er tilladt at undlade at udføre de kontrolforanstaltninger, der er påkrævet, grundet hurtigheden. Med andre ord betyder dette, at den givne opgave skal løses så hurtigt, som det er forsvarligt. Dette

---

³⁸ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 539 og Bøg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 10

³⁹ FSR – Danske revisorer., 2019

⁴⁰ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 540 og Bøg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 8

⁴¹ Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 543

kaldes tidsdimension, udover dette er der også en honorardimension, som kræver, at revisor skal kunne begrunde honorarberegning. Det betyder, at revisoren ikke må overbelaste klienten med unødvendige honoraromkostninger, som ved f.eks. at lade en praktikant eller ukvalificeret medarbejder varetage nogle opgaver, der vil tage langt over, hvad der normalt forventes af opgaven⁴².

6. Forventningskløft:

I nedenstående vil der blive redegjort for den teoretiske forventningskløft, da denne er med til at belyse, hvor grænsen går i forhold til revisors arbejde i forbindelse med, hvad der kan forventes af revisor, samt hvad offentligheden forventer af revisor.

Der opstår en forventningskløft, når der er forskellige forventninger til revisors arbejde. Offentlighedens forventninger kan have en urimelig karakter og ikke stemme overens med, hvad revisors arbejde går ud på i forhold til at leve op til god revisorskik. Dette kan føre til mistillid til revisorens arbejde, derfor er det vigtigt at revisorer gør opmærksomme på deres arbejde ved f.eks. at indgå i dialog med forskellige institutioner, kreditgiver, pressen, offentlige for derved at skabe en forståelse for hvad revisors ansvar er, og hvilket ansvar der ikke pålægges revisor⁴³.

Ved udførelsen af revision skal revisor være omkostningseffektiv, hvilket betyder, at denne ikke skal tjekke alle transaktioner, men derimod tage nogle stikprøver og derefter foretage en undersøgelse. Her opstår der tit en forventningskløft, da offentligheden har svært ved at acceptere, at noget går galt, uden at revisoren har opdaget dette. Offentligheden har også en anden urimelig forventning til revisors arbejde om, at der gives 100 % sikkerhed for at der ikke er væsentlige fejl eller besvigelser i regnskabet, hvilket heller ikke stemmer overens med revisors arbejde, da revisionen giver høj grad af sikkerhed, men ikke 100% sikkerhed, da det kan være meget svært at opdage tilsigtede fejl, som foretages på ledelsesniveau. Ovenstående er rimelighedskløften, som handler om hvad der er rimeligt at forvente af revisor⁴⁴.

Udover rimelighedskløften er der også præsentationskløften, som handler om det arbejde revisor har udført og om offentlighedens opfattelse heraf. Præsentationskløften kan opdeles i to punkter, som er; utilstrækkelig regulering som handler om offentlighedens utilfredshed med revisors arbejde,

---

⁴² Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). s. 543 og Bøgg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 14

⁴³ Bøgg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 14-15

⁴⁴ Bøgg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 15

selvom revisoren har overholdt de gældende love, samt standarder der også er en utilstrækkelig præsentation, hvor revisor ikke har udført sit arbejde efter god revisorskik, og derfor er revisors arbejde her mangelfuldt. Mangelfuldt arbejde vil oftest betegnes i de tilfælde hvor revisoren har tilsidesat god revisorskik, som nævnt i afsnit ”5.1. revisorlovens § 16” professionel skepsis, objektivitet, integritet m.m.⁴⁵

7. Revisornævnets afgørelser:

I nedenstående vil udvalgte sager fra revisornævnet bliver analyseret, med henblik på at identificere, hvilke besvigelser der er blevet foretaget, ligesom der vil blive set på, hvordan det har været muligt at foretage disse besvigelser af bedragerne. Der vil yderligere blive analyseret på, hvorfor revisor ikke har kunnet afdække disse, samt analyseret hvordan revisors arbejde er vurderet af klager, indklagede (revisor) og revisornævnet og det vil blive belyst, hvor der er opstået en forventningskløft.

7.1. Sag 1: 21. oktober 2016 – sag nr. 85/2015⁴⁶

7.1.1. Redegørelsen:

Denne sag omhandler virksomheden C, som gik konkurs, og den 11. februar 2013 blev der afsagt konkursdekret. Virksomheden havde 3 ejere, E som var direktør samt F og G, som havde andre funktioner i selskabet. Virksomheden A A/S, som er en bank, havde interesse i selskabet, da denne havde ydet kredit til virksomheden på et falsk grundlag. Regnskabet var blevet manipuleret af direktøren E, hvilket medførte, at virksomheden C dermed kunne få kredit af banken.

Virksomheden A A/S(banken) har afsagt klage mod statsautoriseret revisor for ikke at have udført revisionen i overensstemmelse med god revisionsskik, da den ifølge A A/S burde have opdaget, at der var foretaget besvigelser i virksomheden C. Sagen omhandler årene 2010 og 2011.

I Sagen har direktøren E foretaget besvigelser i form af fiktive salgsfakturaer. I 2013 har kurator konstateret, at der forelå ”væsentlige uregelmæssigheder” i regnskabsaflæggelse og selskabets bogføring, hvilket førte til, at kurator sendte mail til H for at foretage en nærmere undersøgelse af disse uregelmæssigheder. H kunne konstatere, at der var blevet stiftet fiktive fakturaer, en i 2010 og

---

⁴⁵ Bøgg, K. C., & Kiertzner, L. (2007) s. 15

⁴⁶ Revisornævnet, 2016.

to i 2011, på hhv. 4.928.446 kr., 6.255.000 kr. og 3.738.260 kr., hvilket fik regnskabet til at fremstå bedre end det aktuelle regnskab. Direktøren i virksomhed C har anerkendt at have begået besvigelserne og har tilføjet, at han har været alene herom, og at de øvrige medejere intet har vidst angående besvigelserne.

- **Klagepunkter**
- *I følge klager har indklagede handlet i strid med erklæringsbekendtgørelsens § 6, 2 punkt og stk. 2, punkt 6. Da indklagede ikke har taget forbehold, som krævet i bekendtgørelsen ved overtrædelse af denne bekendtgørelse, er der dermed også tilsidesat god revisorskik.*
- *Ifølge klager har indklagede ikke udført sin revision i overensstemmelse med de internationale og påkrævede standarder, hvorved der er tilsidesat god revisionsskik.*
- *Grundet ovenstående har indklagede dermed også overtrådt revisorlovens § 16*

7.1.2. Klager og indklagedes bemærkninger:

Klager:

Klager har været bankforbindelse til virksomheden C i mange år, og har stillet kredit til rådighed. Banken havde lånt 1,02 mio. kr. til C, og kassekreditte var opgjort til 11,2 mio. kr. hvilket klager også har krævet af konkursboet. Vurderinger til at yde disse lån var foretaget i forbindelse med de tilsendte informationer af C (årsregnskabet og budgetterne).

Klager understreger, at såfremt indklagede havde udført sit arbejde i overensstemmelse med ISA'erne, ville disse besvigelser være blevet afdækket og indklagede fundet frem til, at en væsentlig del af omsætningen indeholdt fiktive fakturaer. I 2010 og 2011 blev der udstedt fiktive salgsfakturaer, hvilket førte til et kunstigt overskud fremfor underskud. Klager mener, at hvis indklagede havde udført sit arbejde korrekt, ville dette være blevet afdækket, og banken ville have stoppet alt kreditgivning og ikke have lidt et tab på 6.184.896 kr.

Klager har yderligere vedrørende 2010 og 2011 anført, at der i 2010 blev udstedt en fiktiv faktura til J A/S, der var fem gange større end den gennemsnitlige måned i 2010 og 4,5 gange større end året forinden 2009. Yderligere var der tilgodehavender på 4 mio. kr. mere i 2010 end i 2009. I 2011 var der blevet udstedt fiktive fakturaer, der var 15 gange større end den gennemsnitlige måned i 2011. Der var yderligere ingen sammenhæng mellem stigning i omsætningen og lønomkostningerne i begge år, ligesom fakturaerne sjældent er udstedt på mere end 50.000 kr.

Klager stiller spørgsmål til, hvilke undersøgelser indklagede har foretaget i forbindelse med denne anledning.

Ifølge klager burde revisoren have udført substansbaseret revision ved at afstemme debitormodul til finansbogholderiet og yderligere have undersøgt væsentlige poster, samt have indhentet eksterne bekræftelser på fordringernes størrelse og eksistens jf. ISA 505, når revisoren selv har vurderet, at de interne kontroller i virksomheden ikke er effektive nok. Derudover mener klager, at revisor burde have udvalgt de debitorer, der udgjorde den største andel af tilgodehavender ved stikprøveudvælgelsen, da det er i overensstemmelse med god revisionsskik.

Klager anfører yderligere at indklagede burde tjekke tilgodehavender (finansielle aktiver), samt undersøge hvorvidt debitorerne, er betalingsvillige og betalingsdygtige, hvor det overordnede formål at vurdere risikoen for at væsentlige fejlinformationer kan forekomme.

Klager mener heller ikke, at revisoren har foretaget afstemning mellem debitorsaldoen og finanskontoen i 2011, da der forelå en difference på 4.765.175,75 kr. Derfor menes det, at indklagede burde have udvist agtpågivenhed ved udførsel af revisionen, og at indklagede ikke har opnået tilstrækkelige revisionsbevis, som påkrævet af ISA 500, hvilket ifølge klager ender ud i, at årsrapporterne ikke har været revisende. Yderligere nævner klager, at indklagede burde have indhentet saldobekræftelser direkte fra debitor og ikke igennem selskabet, jf. ISA 505, punkt 7c.

Indklagede burde have fremlagt dokumentation for, hvordan den fiktive stigning er behandlet moms- og skattemæssigt. Ved kontrol af momsen ville besvigelsen have blevet afdækket, og dermed burde indklagede underrette bestyrelsen jf. Revisorlovens § 22. Indklagede nævner at have kontrolleret indbetalinger af debitor, men den debitor indklagede havde kontrolleret havde ikke indbetalt, og dermed burde indklagede have opdaget svindlen, hvorfor dette også er i strid med ISA 500, punkt 6, 7 og 9. Yderligere anfører klager, at det ikke er tilstrækkeligt, at få en plausibel forklaring fra ledelsen, idet der skal indhentes andet revisionsbevis, når der er tale om debitorens betalingsvilje- og evne.

Indklagede

Indklagede har vedrørende 2010 og 2011 anført, at klagers påstand om at have givet kredit i 2010 pga. årsrapporten 2010, hvor vedkommende nævner, at den falske faktura indgik i omsætningen, ifølge indklagede er ukorrekt. Da denne faktura ikke indgår af debitorlisten, som indklagede

modtog, af denne grund har dette ikke ført til, at årsrapporten ikke skulle være retvisende.

Indklagede har vedrørende 2011 anført, at der her ikke bestrides, at de to fiktive fakturaer indgik i årsrapporten 2011, men at banken ikke har bevist, at denne på baggrund af årsrapporten 2011, gav kredit til virksomheden C.

I forhold til sagens realitet har indklagede anført, at det ikke er revisors skyld, at denne ikke har afdækket besvigelserne, da indklagede ikke havde nogen grund til mistanke. Som udgangspunkt skal revisor ikke mistænke klienten og kan anse de indhentede oplysninger for ægte, medmindre der foreligger anden grund hertil, jf. ISA 240. Derfor er der ifølge indklagede udvist en professionel skepsis og foretaget de relevante og tilstrækkelige handlinger i forbindelse med revisionen, hvor der blev foretaget tilstedeværelse og værdiansættelse for at sikre, at debitor havde indbetalt. Yderligere understreger indklagede, at der igennem årene ikke har været noget forhold ved direktøren, der skulle give anledning til mistanke.

I forhold til stigningen i december, anfører indklagede, at dette ikke er mærkværdigt, da det er meget kendt blandt flere brancher/virksomheder. I forhold til omsætningen året før, kan dette skyldes efterposterings, og derfor var der ingen grund til at overveje, at der forelå uregelmæssigheder. En gennemsnitlige omsætning for tidligere måneder er ikke påkrævet og gav heller ikke anledning til at foretage en sådan beregning. Klagen vedrørende den stigende omsætning og de faldende lønomkostninger i december, er ifølge indklagede uden hold, da det ikke er unormalt at der faktureres ud sidst på året, for arbejdet udført i løbet af året.

Indklagede har gjort ledelsen opmærksom på den manglende funktionsadskillelse, men mener at der stadig var blevet etableret fornuftige interne kontroller, eftersom medejeren F sikrede, at der var sammenhæng mellem arbejdet og de fakturaer, der blev sendt til rette kunder. Der blev derefter kontrolleret af direktøren og ejeren E, hvor direktøren sørgede for, at fakturaerne blev sendt, mens G som stod for bogholderiet, kontrollerede det en sidste gang og afstemte det til bogholderiet. Grundet dette mener indklagede ikke, at der var tale om et svagt kontrolmiljø og han så ingen grund til at foretage yderligere revisionshandling end de, der blev foretaget. I forhold til den fremsendte saldomeddelelse nævner indklagede, at dette er en af flere mulige revisionshandling, og da der ikke var mistanke om uregelmæssigheder, var der ingen grund til yderligere revisionshandling.

I forhold til klagers spørgsmål angående kontrol af moms, mener indklagede, at der her er opstået en misforståelse, ligesom indklagede afviser, at kontrol af moms vil have dækket svindlen. I bilag Q har revisoren fremført momsafstemning overfor direktøren, hvor det fremgik, at den momspligtige omsætning udgjorde 13.892.000 kr., og at der var momstilsvar på 53.000 kr. og den skyldige moms udgjorde 0 kr. I årsrapporten fremgår det, at der var moms til gode på 54.158 kr.

Hvad angår 2011 anfører indklagede, at det ikke bestrides, at de fiktive fakturaer indgik i regnskabet i 2011. Indklagede godtager ikke forklaring om, at direktøren skulle være den eneste, der stod for besvigelsen, som vedkommende giver udtryk for, da medejerne som tidligere nævnt var med til at kontrollere fakturaerne. Taget i betragtning af dette vil revisionen være udført i overensstemmelse med god revisorskik, som ikke afslører de besvigelser, der blev foretaget, når hele ledergruppen er involveret. I dette år blev væsentligheden niveauet fastsat højere til 100.000 kr. Revisionen blev udført stikprøvevis, og revisionshandling blev valgt ud fra kendskab til virksomheden. De to fiktive fakturaer udgjorde en stor andel af tilgodehavender og det blev konstateret at have betalt efter indklagede modtog debitorbekræftelse fra debitoren J A/S, som viste at være forfalsket senere. Derfor bestrides det, at der ikke blev foretaget substansrevision. Indklagede fik yderligere en plausibel forklaring på, hvorfor summerne var så store, og fik af direktøren fortalt, at det skyldtes samarbejdet med L, som havde givet store ordrer i forbindelse med L opførsel. Og derfor havde indklagede ikke anledning til mistanke. I forhold til differencen mellem debitor- og finanssystemet er indklagede ikke bekendt med dette, da det materiale indklagede modtog ikke havde denne difference.

Indklager anfører til sidst, at denne har udvist påkrævet skepsis og har foretaget de påkrævende revisionshandling samt opnået tilstrækkeligt revisionsbevis, da der ingen indikation var for, at der var blevet foretaget besvigelser i virksomheden.

7.1.3. Revisornævnets afgørelse

I forhold til skyldssmålet anfører nævnet, at det er ledelsens pligt at udarbejde og aflægge årsrapport i overensstemmelse med årsregnskabsloven, og at regnskabet skal give et retvisende billede.

I forhold til årsrapporten for 2010 nævner indklagede, at tilgodehavendet til J A/S på 4.928.446,25 kr. ikke indgik i årsrapporten 2010. I Hs regnskabsanalyse fremgår det, at denne faktura til J A/S

blev registreret i 8. juni 2011 og udlignet 4 dage efter. Nævnet ligger til grund for, at klager ikke har fremlagt dokumentation, der skulle bevise, at denne faktura indgik i regnskabet for 2010, og derfor bliver indklagede frifundet for denne klage.

I forhold til årsrapporten 2011 anfører nævnet, at det er ubestridt, at de to fiktive fakturaer indgik i årsrapporten i 2011. Den indklagede fremlagde momssandsynliggørelse, hvor den udgående afgift blev beregnet på basis af omsætningen (10.658.552. kr.), mens indgående afgift blev beregnet på basis af køb (9.419.233 kr.). Grundet den store forskel mellem den indgående og udgående moms, burde revisor have foretaget yderligere revisionshandling.

Yderligere hvad angår 2011 har indklagede ikke selv indhentet bilag 1 (saldobekræftelsen) fra tilgodehavender J A/S på 6.983.079 kr. den 31. december 2011, men indhentet den igennem direktøren. I sådanne tilfælde burde indklagede have vurderet bilag 1 nærmere. Yderligere fremgår det af årsrapporten 2011, at tilgodehavender udgjorde 12.055.310 kr. mens tilgodehavender hos J A/S og I udgjorde 13.238.079 kr., hvilket vil sige mere end de samlede tilgodehavender. Dette burde have givet revisoren anledning til at foretage yderligere undersøgelser/revisionshandling. Af ovennævnte finder nævnet, at revisor har handlet i strid med god revisorskik, og I tilfalder en bøde på 50.000 kr. grundet forholdet, der anses for at være af en alvorlig karakter.

7.1.4. Besvigelsestrekanter

I forhold til incitament/pres nævnes der i sagen, at hvis de fiktive fakturaer ikke var blevet udstedt og fået omsætningen til at fremstå bedre, det samme gælder for indtjening, som begge fik en kunstig stigning, så havde virksomheden C ikke modtaget kreditudvidelse af banken (klager).

Presset her kunne være, at vedkommende var bange for at virksomheden var under pres for at gå konkurs, da der nævnes i sagen, at udover indtjening var negativ, så var der også negativ egenkapital i virksomheden. Derudover må det antages, at banken har stillet nogle krav til virksomheden C i forhold til kreditudvidelsen, som direktøren skulle leve op til.

Det næste punkt i besvigelsestrekanter er den mulighed, der skal være for at besvigelsen kan foretages. I sagen fremgår det, at der var manglende funktionsadskillelse og svage interne kontroller, hvilket gjorde det muligt for direktøren at begå besvigelserne. Det må dog antages, at direktøren ikke var alene om besvigelsen ved at udstede fiktive fakturaer, da det fremgår af sagen,

at de andre to medejere stod for bogholderiet og for kontrol af fakturaerne. Hvis alle tre ejere af virksomheden C foretog besvigelsen, kan dette være ekstra svært for revisor at opdage.

Det sidste punkt i besvigelsestrekanten er retfærdiggørelse. Dette punkt er svært at vurdere ud fra sagen, da retfærdiggørelse af handling foregår inde i bedragerens indre. Grundet begrænset information om bedrageren, er det ikke muligt at vurdere om punktet retfærdiggørelse er opfyldt. Dette gør sig også gældende i de resterende sager, af den grund ville der ikke kommenteres yderligere på retfærdiggørelse i sagerne.

7.1.5. Besvigelsen foretaget i sagen

I denne sag er der foretaget besvigelser i form af regnskabsmanipulation, hvor direktøren bevidst har valgt at vildlede regnskabsbrugerne for derved at opnå yderligere kreditfaciliteter. Besvigelsen er foretaget ved, at der er blevet udstedt fiktive salgsfakturaer til J A/S og I, hvilket har ført til, at direktøren har kunnet få forhøjet omsætningen og årets resultat, da omsætning blev langt højere end normalt forventet, idet årets resultat blev positivt med 522.000 kr. i 2010 og 646.000 kr. i 2011. Hvis besvigelsen ikke havde været foretaget, ville begge resultater have været negative, og regnskabsbrugerne (banken) ville ikke have givet yderligere kreditfaciliteter, men derimod indkrævet den kredit, banken havde lånt til virksomheden. Direktøren udleverede saldobekræftelser til revisor, som var fejlbehæftede, hvilket medførte, at revisor ikke opdagede besvigelserne. Revisoren burde her have indhentet saldobekræftelser direkte fra J A/S og ikke igennem direktøren, hvilket revisornævnet også nævner. Yderligere burde differencen mellem tilgodehavendet J A/S og tilgodehavender i alt og momsdifference have givet revisor anledning til at foretage yderligere revisionshandling.

7.1.6. Forventningskløft

I sagen ses en forventningskløft fra klager (banken), der har en forventning om, at revisoren burde have afdækket besvigelsen, selvom det fremgår af ISA 240, at det er ledelsen pligt at forebygge og opdage de besvigelser, der bliver foretaget i virksomheden. I sagen ses der, at der både er en præsentation og en rimelighedskløft. I forhold til præsentationskløften, fremgår det af sagen, at klager ikke mener, at indklagede har udarbejdet sin revision i overensstemmelser med god revisionsskik. Dette ses bl.a., hvor indklagede har indhentet saldobekræftelse fra J A/S igennem direktøren, og hvor der grundet summen tilgodehavender I og J udgjorde som var mere end de

samlede tilgodehavender, burde revisoren have foretaget yderligere undersøgelser og revisionshandling. Dette kan også vurderes ude fra nævnets afgørelse, hvor revisor ikke har overholdt standarderne grundet tilsidesættelse af god revisorskik og mangelfuldt arbejde. Indklagede mener dog, at der ikke forelå nogen indikationer til at foretage yderligere revisionshandling, da forklaringer, informationer og bekræftelser fra direktøren fremstod troværdige. Yderligere er der i sagen opstået en rimelighedskløft, hvor banken mener, at besvigelserne kunne have været undgået, hvis revisoren havde udført sin revision i overensstemmelse med god revisorskik. Dette strider imod ISA 240, idet det, som tidligere nævnt, er ledelsens og ikke revisors ansvar at afdække besvigelser. Derudover er der heller ingen garanti for, at besvigelserne havde været afdækket, hvis det havde vist sig, at hele ledelsesgruppen havde været involveret i besvigelsen. Revisors job er at afgive en erklæring om, at regnskabet giver et retvisende billede uden væsentlige fejl og mangler, men dette er dog ikke en garanti for at alle fejl og mangler bliver opdaget, da tilsigtede fejl begået af ledelsen er meget sværere at afdække end fejl, som er opstået utilsigtet.

7.2. Sag 2: 21. marts 2018 – Sag nr. 029/2017⁴⁷

7.2.1. Redegørelse:

Denne sag handler om klager (A A/S) mod statsautoriseret revisor B, hvor A A/S ikke mener, at revisor har overholdt god revisorskik. I december 2011 blev der lavet en ny aftale mellem A A/S og direktøren F, der skulle afløse den tidligere, aftale der var indgået i 2008. Den nye aftale gik på, at hvis budgettet for 2012 var under 30% af budgettet, ville F ikke få udbetalt noget i variabel aflønning. Hvis budgettet modsat var opnået, fik F udbetalt 5% i aflønning. Hvis resultatet var over budgettet, fik F udbetalt 11 % udover den faste løn. Derudover blev der også aftalt, at F ville få udbetalt en variabel aflønning efter nye kunder, som F anskaffer. 20 nye kunder gav en aflønning på 70.000 kr., 30 nye kunder en aflønning på 150.000 kr., og 40 nye kunder gav 200.000 kr. i aflønning. Den variable aflønning er aftalt til maks. at udgøre 700.000 kr. i 2012. Aflønningen beror på resultatet efter finansielle poster.

I 2015 iværksatte A A/S's nuværende bestyrelsesformand N en undersøgelse, hvis formål var at afdække, om den tidligere direktør F havde foretaget besvigelser i form af spekulationskøb og regnskabsmanipulation. Bestyrelsesformanden N kunne konstatere at der blev fundet skjulte

---

⁴⁷ Revisornævnet, 2018.

terminskontrakter samt at den tidligere direktør F havde indregnet fiktive finansielle terminskontrakter, der medførte fiktiv stigning i omsætningen, dette var med til at danne grundlag for A A/S årsregnskab. Klager har efter undersøgelserne i juli 2016, politianmeldt den tidligere direktør F.

- **Klagerpunkterne**

- Klagerne vedrører A A/S årsrapporterne for regnskabsåret 2012

1. *indklagede har udvist manglende reaktion på risikoen for besvigelser og væsentlige fejlinformation., idet revision ikke blev tilstrækkeligt planlagt, ligesom der blev anvendt uegnede revisionshandling.*
  - 1.1. *Indklagede har vedrørende revision af bonusaflønnningen og kontraktdatabasen ikke identificeret væsentlige risiko.*
  - 1.2. *indklagede burde yderligere have forholdt sig til de manuelle posteringer i virksomheden.*
  - 1.3. *Indklagede burde have vurderet risiciene vedrørende posten ” værdi af Trading transaktioner”.*
2. *Der er fra indklagedes side ikke identificeret væsentlige områder, og dermed heller ikke foretaget tilstrækkelige revisionshandling hvad angår kontraktdatabasen.*
  - 2.1. *Indklagede har ikke afstemt kontraktdatabasen til I AB*
  - 2.2. *Indklagede har ikke gjort brug af eksterne bekræftelser tilstrækkeligt, ved revisionen af kontraktdatabasen.*
  - 2.3. *Indklagede burde have forholdt sig kritisk, overfor den tilsendte bekræftelse af kontraktdatabasen fra direktøren*
3. *Der er fra indklagedes side ikke foretaget nødvendig analytisk revision*

7.2.2. Klager og indklagedes bemærkninger:

Klagepunkt 1 vil blive behandlet som en klage, selvom denne indeholder underpunkter, da disse mener meget om hinanden. Det samme gør sig gældende med klagepunkt to.

Klager:

Klager har til at starte med gjort gældende, at indklagede har tilsidesat god revisorskik, eftersom indklagede ikke har identificeret besvigelserisici og indhentet tilstrækkelige revisionsbevis i forbindelse med revision af årsrapporten 2012.

I forhold til klagepunkt 1: vedrørende manglende planlægning, uegnet revisionshandling og manglende reaktion for den risiko, der forekommer på baggrund af besvigelser.

Klager anfører, at indklagede ikke har identificeret de risici, der var i A A/S i forhold til besvigelser og væsentlig fejlinformation. Denne misidentifikation af risici har medført, at revisionen ikke var tilstrækkelig planlagt. Indklagede skulle have forholdt sig til kontraktdatabasen, da denne var væsentlig i forhold til aflæggelsen af regnskabet, idet denne kontrakt indeholdt bonusordningen. Derudover var der fra Fs side mulighed for manuelt at foretage posteringer af væsentlige poster i regnskabet. Grundet dette mener klager, at indklagede ikke har været tilstrækkelig skeptisk i forhold til disse, og på grund af dette blev besvigelserne uopdaget.

Klager har yderligere lagt til grund, at indklagede ikke har været mere opmærksom på, at direktøren F blev bonus aflønnet, hvilket afhang af posten ”resultat efter finansielle poster”, samt at kontraktdatabasen er det styringsmæssige ”hjerte” i virksomheden, som derfor er væsentlige i forhold til kontrakterne. Klager mener, at indklagede ikke har overholdt ISA 240, A2 og afsnit 31, eftersom indklagede kun har forholdt sig til kontraktdatabasen overfladisk, da kontraktdatabasen var et centralt styringssystem og bonusaftalen afhang af transaktionerne. Begge bør ifølge klager anses for væsentlige, da der var øget risiko for besvigelser. Klager mener ikke, at indklagede har foretaget tilstrækkelige revisionshandlinger i forhold til ovenstående.

I forhold til klagepunkt 2:

Klager to handler om, at klager ikke mener, at indklagede har identificeret væsentlige områder og har afstemt tilstrækkeligt med eksterne parter, hvilket ifølge klager kunne have afdækket besvigelserne, dersom dette var blevet foretaget.

Klager mener, at indklagede skulle have foretaget flere revisionshandlinger i forbindelse med A A/S kontraktdatabase. Indklagede skulle have afstemt med I A/S, som var deres eneste medkontrahent og ikke igennem direktøren F, som efter klagers mening har været årsagen til, at manipulationen forblev uopdaget. Klager mener dog ikke, at indklagede har indhentet kontraktoversigt fra I A/S, som indklagede havde skrevet i revisionsprotokollen. Indklagede har oplyst, at vedkommende fik vist af L, som var A A/S's konsulent, at L kunne trække dokumenter direkte fra I's hjemmeside, og at indklagede har foretaget afstemning på baggrund af de indhentede dokumenter af L. Klager mener dog ikke at indklagede har indhentet dokumentet igennem L, men igennem direktøren F.

Klagerne anfører yderligere, at indklagede ikke har forholdt sig tilstrækkelig kritisk overfor den indhentede kontraktoversigt af I A/S igennem direktøren F, eftersom direktøren F både havde en variabel løn og kunne foretage manuelle posteringer i kontrakt databasen. Dette er en henvisning til afsnit 4, 6 og 9 i 500 om revisionsbeviser. Efter A A/S mistanke, manipulerede direktøren F kontraktoversigten fra I A/S før denne blev videresendt til indklagede. Klager ligger til grund, at ifølge afsnit 7, litra b, i ISA 505, så skal indklagede vælge den passende bekræftende part, og hverken direktøren F eller konsulenten L er passende parter, da disse har en tilknytning til virksomheden A A/S. Derfor har indklagede ikke kunne sikre fuldstændighed, som er formålet med indhentelse af eksterne bekræftelser. Ifølge klager, angående indklagede henvisning til at L kunne indhente direkte data fra I A/S, er ikke korrekt, da det eneste der var muligt at se, var markedsdata.

I forhold til klagepunkt 3

Klage tre handler om, at klager ikke mener, at indklagede har foretaget den nødvendige analytiske revision, da der i A A/S årsregnskab havde været en stor stigning i posten ”værdi af Tradings transaktioner”. Dette var en stigning på 8,8 mio. kr., fra 2011 til 2012 svarende til en vækst på 76 %, hvor der året inden havde der været et fald på 3,1 mio. kr. Der var ifølge klager tale om en situation, hvor A A/S havde slået markedet med stigningen, selvom markedspriserne for elektricitet var faldende. Senere kunne det konstateres, at denne post var fejlbehæftet. Klager henviser til afsnit 6, ISA 520, som handler om, at revisoren skal udforme og udføre analytiske handlinger ved afslutning for at se, om revisors forståelse af virksomheden er i overensstemmelse med regnskabet. Ifølge klager har indklagede ikke udvist professionel skepsis, da indklagede ifølge klager burde have været mere skeptisk i forhold til stigning og have forespurgt A A/S ledelse eller udført revisionshandling, der kunne underbygge stigningen i posten.

Indklagede:

Indklager har indledningsvist henvist til ISA 240, hvoraf det fremgår, at af denne ISA er det ikke revisors pligt at afdække besvigelser, men pligten hviler derimod på virksomhedens øverste og daglige ledelse. Yderligere nævner indklagede, at en revision udført i overensstemmelse med god revisorskik ikke giver 100% sikkerhed for, at der ikke opstår fejlinformation i årsrapporten.

Indklagedes modsvar i forhold til klage 1

I forhold til klage 1 anfører indklagede at være enig med klager om, at kontrakt databasen er centralt og afgørende for regnskabsaflæggelsen, ligesom vurdering af risici forbundet hermed. Yderligere understreger indklagede, at det fremgår af protokollen, at der har været fokus på de poster, der var

væsentlige i forhold til skøn og ikke-rutine transaktioner samt køb og salg af el. Ved vurdering af risici har indklagede lagt vægt på ledelsens mangeårige kendskab til branchen. Registreringerne af kontrakterne blev foretaget af L og ikke direktøren, og af denne årsag forelå der funktionsadskillelse, ligesom der yderligere var et tæt samarbejde mellem moderselskabets bestyrelsesmedlemmer og direktøren. I forhold til bonusaftalen med direktøren F, blev dette ikke fra indklagede side anset for en forøget risiko, da bonussen var beskeden i forhold til direktørens samlede aflønning og bestyrelsen stod for beregning af denne bonus og fastsætte bonusmålene.

Indklagede modsvar i forhold til klage 2

I forhold til det af klager anførte om manglende afstemning til kontraktdatabasen med eksterne bekræftelser, anfører indklagede, at revision i forhold til kontraktdatabasen foregik ved dialog med L, og at denne udleverede oplysningerne fra kontraktdatabasen og ikke direktøren F. Yderligere nævner indklagede, at L har vist indklagede, hvordan han kunne udtrække kontraktdata fra I A/S hjemmeside ved hjælp af et separat login. Af denne årsag blev der ikke indhentet eksterne bekræftelser direkte fra I A/S, da revisoren havde fået fejlagtige oplysningerne fra L om, at de indhentede kontraktoversigter var udskrevet af I A/S. Det viste sig senere, at dette ikke var tilfældet, idet oversigterne var manipuleret af L på foranledning af direktøren F. Indklagede anfører yderligere, at der som følge af iboende begrænsninger er en uundgåelig risiko for, at revisoren ikke opdager fejlinformationen som følge af besvigelser. Dette gør det endnu sværere, når de foretagende besvigelser er udført af konsulenten L på foranledning af direktøren F.

Indklagede modsvar i forhold til klage 3

Indklagede anfører at der ved årsregnskabsafslutning 2012 er foretaget regnskabsanalyse i forhold til C's retningslinjer. De store stigninger er gennemgået med ledelsen og forklaret, stigning blev afstemt til hos I, som senere viste sig at være blevet manipuleret. Indklagede anfører yderligere at have oplyst om stigning i revisionsprotokollen, hvor bestyrelsen har haft mulighed for at kunne forholde sig til dette, men disse har ikke stillet spørgsmål til udviklingen eller oplyst at være uenig med udviklingen. Ses der bort fra de fejlagtige oplysninger som L havde videresendt til indklagede, så er regnskabsanalysen i overensstemmelse med god revisorskik.

7.2.3. Revisornævnets afgørelse

Revisornævnet anfører indledningsvis, at som følge af iboende begrænsninger, så er der en uundgåelig risiko for, at revisor ikke opdager fejlinformation som følge af besvigelser. I tilknytning hertil tilføjer revisornævnet, at i de tilfælde hvor regnskabsmanipulation er foretaget på foranledning af den daglige ledelse og andre betroede medarbejdere har fortiet dette, er der endnu større risiko for, at revisor ikke opdager besvigelserne.

Ifølge revisornævnet har klager ikke bevist, at indklagede ikke har overholdt standarderne ved vurdering af risiko for besvigelser, idet revisor har foretaget stikprøvevise kontroller og afstemt kontraktdata-basen med væsentlige poster, hvilket er i overensstemmelse med de krav, der stilles til revisor. Indklagede kunne yderligere ikke vide, at de indhentede kontraktoversigter var manipuleret af L.

Indklagede har yderligere i revisionsprotokollen gjort bestyrelsen opmærksom på, at der grundet virksomhedens størrelse, ikke har været muligt med effektive kontroller og effektive funktionsadskillelse. I forhold til posterne ”Trading transaktioner” har klager ikke bevist, at indklagede ikke har udført relevant regnskabsanalyse. Derudover lægger revisornævnet vægt på, at indklagede har oplyst om denne stigning i revisionsprotokollatet, hvor bestyrelsen havde mulighed for at forholde sig hertil.

Grundet ovenstående bliver revisoren frifundet for de tre klager.

7.2.4. Besvigelsestrekanter:

I forhold til incitament/pres fremgår det af sagen, at direktøren F, der foretog besvigelserne, indgik i en bonusaftale/ordning, hvor direktøren F modtog en vis belønning, hvis budgettet var opnået eller havde skaffet flere kunder. Dette kan være årsagen til, at direktøren har foretaget besvigelserne for egen vinding, for selvom bonus var beskeden i forhold til den løn direktøren fik, så kunne der sagtens være tale om grådighed, at *”mere vil have mere”*. I afsnittet 4.1 fremgår det bl.a. af rapporten udarbejdet af KPMG, at 66% foretager regnskabsmanipulation grundet personlig vinding eller grådighed, hvilket også kan være tilfældet med direktøren.

I forhold til muligheden så var det muligt for direktøren at foretage besvigelser, da direktøren stod for manuelt at postere i kontraktdata-basen. Ud fra sagen må det dog formodes, at direktøren fik hjælp af konsulenten L til at kunne foretage disse besvigelser, da indklagede havde hentet kontraktoversigterne fra I A/S igennem L. Der var funktionsadskillelse i forhold til posterne med

fakturering, men grundet samarbejdet mellem direktøren F og konsulenten blev det muligt at foretage denne besvigelse.

7.2.5. Besvigelsen foretaget i sagen:

I sagen er der begået besvigelser i form af regnskabsmanipulation. Direktøren F har udstedt fiktive fakturaer samt manipuleret med A A/S økonomiske rapportering og bogføring. De fiktive fakturaer fik omsætningen til at fremstå bedre og medførte, at direktøren F kunne få udbetalt bonus i 2012. Regnskabsmanipulation er foretaget ved, at konsulenten L på vegne af direktøren F har manipuleret med de kontraktoversigter, der skulle videregives til revisoren for at kunne opnå fuldstændighed. Men inden de blev videregivet til revisoren, havde L manipuleret med nogle af tallene, hvilket medførte, at der var en stigning i en af posterne på 8,8 mio., kr. selvom markedet for el var faldende på daværende tidspunkt. I sagen kunne det fra revisors side ikke opdages, grundet fiktive kontraktoversigter, som revisoren modtog af L, yderligere har ledende medarbejder ikke forholdt sig til stigning i posten ” Trading transaktioner”, som nævnt i protokollatet.

7.2.6. Forventningskløften:

I sagen 29/2017 er der opstået en forventningskløft fra Klagers (A A/S) side, som har en forventning om, at indklagede ved sin revision burde have opdaget besvigelsen foretaget af direktøren F. Årsagen til at besvigelsen ikke blev opdaget ifølge klager skyldes, at revisoren ikke havde udført revisionen i overensstemmelse med god revisorskik. I sagen er der både en præsentation- og rimelighedskløft. I forhold til præsentationskløften ses det i sagen, hvor klager ikke mener, at revisoren har udført revisionen i overensstemmelse med god revisorskik, da revisoren ikke har indhentet tilstrækkelige revisionsbeviser ved at indhente kontraktoversigt direkte fra I A/S og ikke igennem konsulenten L, som havde tilknytning til virksomheden A A/S. Derudover har revisoren ifølge klager heller ikke vurderet risiciene for besvigelser i virksomheden A A/S grundigt nok, men kun forholdt sig hertil overordnet, hvilket også gør sig gældende med regnskabsposten ” Trading transaktion”. Ifølge revisornævnets afgørelse så har revisoren udført revisionen i overensstemmelse med god revisorskik, da det er svært for revisor at opdage besvigelser, der bliver foretaget på ledelsesniveau. Ligeledes har revisoren ikke haft anledning til at anse de indhentede kontraktoversigter for manipulerede. Revisornævnet nævner også, at revisoren

har gjort bestyrelsen opmærksomme på stigning i ”Trading transaktion” i revisionsprotokollet, hvor bestyrelsen kunne have forholdt sig hertil.

Udover præsentationskløften er der også opstået en rimelighedskløft i sagen, hvor klageren som tidligere nævnt har en forventning om, at besvigelsen ville have været afdækket, hvis revisoren havde udført revisionen i overensstemmelse med god revisorskik. Dette strider imod ISA 240, hvor det fremgår, at det ledelsen ansvar at afdække besvigelser og ikke revisors ansvar. Derudover er der heller ingen garanti for, at revisoren ville kunne have afdækket besvigelsen, ligegyldigt hvor grundig revisoren havde udført revisionen, da regnskabsmanipulationen er blevet begået af direktøren i samarbejde med en konsulent, hvilket gjorde det ekstra svært, eftersom der ikke var noget mistænkeligt at se, da der var funktionsadskillelse.

7.3. Sag 3: 30. november 2020 – Sag nr. 031/2020⁴⁸

7.3.1. Redegørelse:

Denne sag handler om fonden B, der har klaget over registreret revisor A, som ifølge fonden B burde have taget forbehold for forkert eller manglende indregning af gældsforpligtelser og tilgodehavender i balancen samt ulovlig modregning af omsætning og driftsomkostninger i resultatopgørelsen. Af denne årsag mener fonden B, at revisoren A ikke har overholdt god revisorskik.

Den daglige ledelse i virksomheden havde uden bestyrelsens viden faktureret væsentlige beløb til fonden igennem sin egen personlige virksomhed behandlerenheden fra 2014 til 2018, og modregnet disse beløb i omsætning. beløbene fremgår af nedenstående:

Tabel 1: Behandlerenhedens faktureringer

2014	2015	2016	2017	2018
388,7 kr.	1.074.120 kr.	497.731 kr.	374.211 kr.	406.753 kr.

Kilde: Egen tilvirkning baseret på Sag nr. 031/2020

- **Klagepunkter**
- Der er i sagen 5 klagepunkter, men kun to vil blive analyseret, da tre af klagerne ikke vedrører besvigelser.

---

⁴⁸ Revisornævnet, 2020.

- *første klage handler om at revisoren ifølge klager har overtrådt god revisorskik, da indklagede ikke har taget forbehold i revisionspåtegning for manglende eller forkert indregning af tilgodehavender og gældsforpligtelser i balancen.*
- *Anden klage handler om, at revisoren ifølge klager har overtrådt god revisorskik eftersom, indklagede ikke har taget forbehold i revisionspåtegning for ulovlig modregning af driftsomkostninger og omsætning i resultatopgørelsen.*

7.3.2. Klager og indklagedes bemærkninger

Klager:

I forhold til klage 1

Klager har til klagepunkt 1 (i sagen klage 2) anført, at tilgodehavender fra salg og forudbetalingerne fra klienter, der er indregnet i balance ultimo 2017, indeholdt forkerte beløb. Grundet de forkerte beløb, som var af væsentlig karakter, burde indklagede have taget forbehold i sin revisionspåtegning. Derudover skulle indklagede have forholdt sig til sagens kerne, da der ikke var sammenhæng mellem bogføringen og det regnskab, der blev forelagt bestyrelsen, hvilket medførte, at bestyrelsen i fonden ikke havde mulighed for at reagere i tilfælde af uregelmæssigheder. Klager har yderligere lagt til grund, at indklagede og dennes ægtefælle stod for bogføringen i fonden, hvilket fremgår bl.a. af udskriftet, hvor det ses, at den bogførte værdi i væsentlig grad overstiger det beløb, som fremgår af årsregnskabet 2017. Her burde indklagede have informeret bestyrelsen eller have taget forbehold.

I forhold til klage 2

I forhold til klage 2 (i sagen klage 3) har klager anført, at fondens daglige leder havde foretaget fakturering af væsentlige beløb igennem årene, hvilket også ses i tabel 1. Den daglige ledelse har foretaget fakturering igennem dennes egen personlige virksomhed behandleren. De beløb der er blevet faktureret fremgår ikke på noget tidspunkt som driftsomkostninger, men er derimod direkte modregnet i omsætningen, hvilket har gjort det umuligt for bestyrelsen og regnskabsbrugerne at foreholde sig til disse poster. Af denne årsag mener klager, at indklagede burde have taget forbehold, da der er tale om overtrædelse af modregningsforbuddet i årsregnskabsloven. Klager har yderligere til klage 2 anført, at der ikke har været tale om udlæg, da den daglige ledelse ikke har kunnet have arbejdet uden for fondens virke uden samtykke fra bestyrelsesmedlemmerne. Det fremgår også af den tiltrædendes revisors revisionsprotokol for 2018, at der ikke har været

sammenhæng mellem det behandlerenheden, fakturerede og det fonden fakturerede eksterne kunder, hvor fonden i 2018 havde faktureret for 393.618 kr., mens behandlerenhedens faktura til fonden udgjorde 406.752 kr. I flere tilfælde har behandlerenheden været i stand til at fakturere fonden før fonden fakturerede sine eksterne kunder, og yderligere har vedkommende kunnet fremvise fondens fakturanumre. Indklagede burde her have gjort bestyrelsen opmærksom på rapportering.

Indklagede:***I forhold til klage 1***

Indklagede har til klage 1 anført, at have redgjort i bilag C. hvor det fremgår at indklagede månedsvis lavede lister og foretog afstemning, over tilgodehavender og indtægtsoversigter mv, samt løbende gennemgik disse med bestyrelsesformanden. Hver måned indgik de lister, der blev lavet til afstemning i perioderegnskabet og budgetopfølgning, der ligeledes blev fremlagt for bestyrelsen. Af disse grunde mener indklagede ikke at have overtrådt god revisorskik ved ikke at have taget forbehold i regnskaberne.

Indklagede modsvar i forhold til klage 2

I forhold til klage 2 har indklagede anført, at den daglige direktør I var leder i Institution J og ejer af behandlerenheden. Bestyrelsesformanden E havde selv givet tilladelse til, at I havde denne stilling i institutionen J og var indehaver af behandlerenheden, ligesom bestyrelsen selv havde instrueret indklagede om, at der kunne ske viderefakturering, hvilket indklagede kunne fremlægge flere beviser på. Ifølge indklager er der heller ikke sket modregning til omsætningen, men udelukkende fakturering af udlæg. Af disse grunde mener indklagede ikke at have overtrådt god revisorskik ved ikke at have taget forbehold.

7.3.3. Revisornævnets afgørelse

Indledningsvis starter revisornævnet med at gøre opmærksom på, at der er iboende begrænsninger ved udførslen af revision, hvilket gør, at der er en uundgåelig risiko for, at revisor ikke opdager væsentlige fejlinformationer. Efter at bestyrelsesformanden selv gav tilladelse til, at direktøren måtte have den stilling i institutionen J samtidig og være indehaver af behandlerenheden, yderligere havde bestyrelsen selv instrueret indklagede om viderefakturering. Nævnet finder på baggrund af

ovenstående, at det ikke bevist fra klagers side, at indklagede har overtrådt god revisorskik ved vurdering af risiko for fejlinformation og besvigelser.

Derudover finder nævnet det ikke godtgjort, at indklagede ikke skulle have foretaget stikprøvekontroller og afstemning af konti, der er i overensstemmelse med revisionen, da revisor ikke kunne vide, at de udlevede dokumentationsmaterialer ikke var retvisende, eftersom disse materialer, blev udleveret af den daglige ledelse, men med bestyrelsesformandens underskrift. Der blev yderligere foretaget budgetopfølgning og perioderegnskaber blev forelagt bestyrelsen, hvilket gav bestyrelsen mulighed for at forholde sig hertil. Af ovenstående grunde frifindes indklagede.

7.3.4. Besvigelsestrekanter

I forhold til Incitament/pres kan der være tale om, at direktøren grundet grådighed ville have højere løn, hvilket handler om, at mere vil have mere.

I forhold til muligheden så fremgår det af sagen, at direktøren I, var centerleder i institutionen J og varetog de daglige ledelsesopgaver, ligesom han var indehaver af behandlerenheden, hvor fakturering blev foretaget. Grundet direktørens I stilling blev det muligt for direktøren at kunne foretage besvigelserne, da direktøren både stod for at fakturere institutionen J og for at godkende og for indbetaling af fakturaen fra institutionen J til Behandlerenheden samt at videregive dokumentationen til revisoren.

7.3.5. Besvigelsen foretaget i sagen:

I sagen er der blevet foretaget besvigelser i form af regnskabsmanipulation, hvor direktøren har faktureret fonden B (Institutionen J) fra direktørens egen virksomhed (behandlerenheden).

Direktøren har fra 2014 til 2018 faktureret institutionen J for betydelige beløb. Sammenlagt for alle disse år er der fra behandlerenheden blevet faktureret et sum på 2.741.518 kr. Måden hvorpå besvigelsen er foretaget er ved, at direktøren først har faktureret institutionen og derefter udbetalt tilgodehavendet til behandlerenheden. Nu er det uklart, om der er sket modregning i omsætning eller om summen, der er faktureret, er blevet udbetalt som udlæg til direktøren, da både klager og indklagede kommer med hver deres version. Men det fremgår ikke af sagen, hvem af de to, der havde ret her. Hvis klager havde ret, så er der her foretaget modregning i omsætning, i stedet for driftsomkostninger, hvilket klager har skjult dette for revisoren og bestyrelsesmedlemmerne. Det

fremgår yderligere af sagen, at direktøren har udleveret manipulerede dokumenter til revisoren, hvilket fik bogføring og årsrapporten til at afvige fra hinanden. Grundet de udleverede fejlbehæftede dokumenter med bestyrelsens underskrift, har det ikke været muligt for revisor at opdage denne besvigelser.

7.3.6. Forventningskløften

I sagen er der opstået en forventningskløft, hvor klager har en anden forventning, end hvad der er rimeligt at forvente af revisor. Der er i sagen både en præsentationskløft og en rimelighedskløft. Det fremgår af sagen, at klager ikke mener, at indklagede har udført revision i overensstemmelse med love og standarder. Ud fra nævnets afgørelse kan det dog konkluderes, at revisoren har overholdt lovene og standarderne ved udførelsen af revisionen. Derfor er der her tale om præsentationskløft og herunder mangelfuld regulering, da revisoren har overholdt de gældende love og standarder, selvom klager ikke har samme holdning hertil.

I forhold til rimelighedskløften vurderes det, at klager har haft en forventning om, at når revisoren har lavet analytisk revision og gennemgået årsregnskabet, så vil der ikke forekomme besvigelser. hvilket strider imod revisors arbejde, som handler om, at der gives høj grad af sikkerhed for at der ikke forekommer væsentlige fejlinformation eller besvigelser, men ikke en komplet sikkerhed for at disse ikke kan forekomme.

7.4. Sag 4: 20. september 2021 – Sag nr. 014/2021⁴⁹

7.4.1. Redegørelse:

Sagen handler om klager AA ApS v. advokat BB har indbragt registreret revisor CC for revisornævnet. I denne sag til forskel fra de andre sager, er der her tale om udvidet gennemgang, som er udført af revisor og ikke revision som i andre sager nævnt i rapporten. Sagen handler om selskabets eksterne bogholder, der har foretaget besvigelser i selskabet AA ApS for 1,2-1,5 mio. kr. over en årrække, hvilket har medført, at flere regnskabsposter og sammenligningstal er blevet påvirket. Selskabet er et arkitekt- og entreprenørselskab med 3-7 medarbejdere. Revisorerne der stod for at udføre en udvidet gennemgang, har det første år 2013, udført revision for selskabet, og derefter udvidet gennemgang de næste par år fra 2014-2016. Klager er først blevet bekendt med besvigelsen i 2017. Den eksterne bogholder FF oprettede fiktive medarbejdere og udbetalte løn og

---

⁴⁹ Revisornævnet, 2021.

udlæg i selskabets lønsystem. Klagen omhandler dog kun årsregnskabet 2016. Direktøren DD i virksomheden gjorde indklagede opmærksomme på, at han grundet inkompetence for regnskabsmæssige forhold, ønskede at overlade alt, der havde med regnskabsmæssige forhold til revisoren og bogholderen, og at DD kun ville føre tilsyn med de regnskabsmæssige forhold i begrænset omfang begrundet i tiltroen til revisoren.

Denne sag er også sendt til erhvervsstyrelsen og FSR grundet erstatningskrav fra indklagede.

- **Klage**
- *Indklagede har i forbindelse med udførslen af udvidet gennemgang undladt at tage forbehold eller afgive modificeret eller afkræftende konklusion for årsrapporten 2016*

7.4.2. Klager og indklagedes bemærkninger

Klager

Klager har indledningsvis anført, at indklagede burde have tage forbehold for årsregnskabet 2016, da postens værdi ” igangværende arbejde” ikke kunne opgøres pålideligt. Det er klagers opfattelse at indklagede ikke har foretaget analytiske handlinger og forespørgsler til ledelsen angående posten ” igangværende arbejde”, hvilket ifølge klager ville have medført at besvigelserne var blevet opdaget tidligere. Yderligere anføre klager, at indklagede ikke har opnået den fornøden forståelse af virksomheden samt omgivelser, da revisor ellers burde have opdaget den fiktive medarbejder, grunden de få medarbejder virksomheden havde.

Yderligere har klager anført at revisoren ved udførslen af analytiske handlinger skulle udvise professionelle skepsis og foretage vurdering om der skulle foretages flere handlinger ved udvidede gennemgang. Klager har hertil tilføjet, at i tilfælde af revisoren ikke vidste dette, bør denne som minimum have informeret ledelsen om, eventuelt at foretage revision af regnskabet. Da det efter klagers opfattelse ville have medført til at besvigelsen ville have blevet afdækket.

Indklagede:

Indklagede har indledningsvis anført at der i årsrapporten 2016's erklæring er afgivet afkræftende konklusion, samt at der i indklagedes erklæring var blevet oplyst at der var blevet begået bedrageri i virksomheden og at dette påvirkede poster i regnskabet, som umuliggjorde opnåelsen af rigtigheden af regnskabstal og sammenligningstal.

I forhold til planlægning og det udførte arbejdshandlinger i forbindelse med udvidet gennemgang for regnskabet 2016. Har indklagede anset posten ”igangværende arbejde” som væsentlige og herved foretaget analyser og forespørgsler til ledelsen. I forhold til dokumentation har indklagede gennemgået det anvendte regnskabspraksis, der blev anvendt i virksomheden, samt er der blevet påsat at bogholderiet er indrettet på sådan en måde, at kunne hjælpe indklagede med at opgøre pålideligheden af posten ”igangværende arbejder”. Yderligere er projektrengnskaber og opgørelserne gennemgået samt analyseret acontoubetalinger og avancerne i forhold til færdiggørelsesgraderne.

7.4.3. Revisornævnets afgørelse

Revisornævnet har indledningsvis anført, at der er iboende begrænsninger i en udvidet gennemgang, og derfor er der en uundgåelig risiko for, at revisoren ikke opdager fejlinformation som følge af besvigelser. Hertil har nævnet yderligere tilføjet, at i de tilfælde hvor besvigelsen bliver begået af en betroet medarbejder eller samarbejdspartner, vil det være svært for revisoren at opdage dette.

I forhold til klagen anfører nævnet, at indklagede har foretaget afkræftende konklusion, som fremgår af indklagedes erklæring for 2016, hvilket skyldes de besvigelser, der er foretaget i virksomheden. Yderligere anfører nævnet, at klager ikke har godtgjort, at indklagede ved udførelsen af udvidet gennemgang har overtrådt de gældende standarder ved vurdering af risiko for fejlinformation og besvigelser. Derudover er der afgivet en afkræftende konklusion, hvoraf det fremgik, at flere regnskabsposter og sammenligningstal ikke gav et retvisende billede, der var i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Af ovennævnte grunde frifindes indklagede.

7.4.4. Besvigelsestrekanter

Incitamentet/presset er svært at gennemskue i sagen, da der er begrænset information om den eksterne bogholder, der foretog besvigelsen for et stort beløb. Derfor må det antages, at den eksterne bogholder har foretaget besvigelsen grundet ønsket om egen personel vinding og grådighed, da der her bliver oprettet en fiktiv medarbejder, hvor bedrageren kunne udbetale løn og udlæg til sig selv igennem denne fiktive medarbejder.

Muligheden i sagen skyldes tilsidesættelse af interne kontroller og eftersyn af den daglige ledelse i virksomheden, som har frasagt sig ansvaret for at føre tilsyn eller føre tilsyn i begrænset omfang på regnskabsmæssige forhold grundet tiltroen til revisor. Dette har medført, at den eksterne bogholder i

selskabets lønsystem har kunnet tilføje en fiktiv medarbejder, og derved udbetale løn eller udlæg, uden at dette blev opdaget ved virksomhedens egen kontrol.

7.4.5. Besvigelsen foretaget i sagen

I sagen er der blevet begået besvigelser i form af misbrug af aktiver, hvor den eksterne bogholder har oprettet fiktive medarbejdere i lønsystemet og derigennem fået udbetalt udlæg, uden at dette er blevet afsløret af virksomhedens kontroller. Grundet manglende tilsyn fra direktøren og frasagt ansvar, samt pålagt revisoren ansvaret for at ”holde øje” med, at der ikke forekommer besvigelser. Dettet strider imod ISA 240, da det er den daglige og øverste ledelses pligt at afdække besvigelser og ikke revisorens pligt. Revisoren i sagen har afgivet afkræftende konklusion for, at regnskabet som helhed ikke giver et retvisende billede.

7.4.6. Forventningskløften

I sagen er der både tale om en rimelighedskløft og præsentationskløft. Det fremgår af sagen, at klager mener, at hvis revisor havde foretaget analytiske handlinger og forespørgsler angående posten ”igangværende arbejde”, ville besvigelsen have været afdækket tidligere. Klager tilføjer yderligere, at indklagede ikke har forstået virksomheden og dennes omgivelser, da indklagede ellers ville have opdaget, at der var tilføjet en fiktiv medarbejder i lønsystemet grundet det beskedne antal medarbejdere i virksomheden. Her er der tale om præsentationskløft, hvor klager ikke føler, at indklagede har udført sit arbejde godt nok, hvilket ikke stemmer overens med indklagede arbejde, eftersom indklagede havde foretaget analytiske handlinger samt forespurgt ledelsen angående posten, og ikke havde kunnet afdække dette, da det blev udført på en professionel måde. Derudover har nævnet anført, at der er iboende begrænsninger i forbindelse med udvidet gennemgang, hvor der er en uundgåelig risiko for, at revisoren ikke ville kunne opdage besvigelser. I de tilfælde hvor en betroet medarbejder foretager besvigelsen, vil det være endnu sværere for revisor at opdage besvigelser foretaget i en virksomhed. Her er derfor tale om en præsentationskløft i forhold til hvad, der kan forventes af revisor, samt hvad klager forventer, som her er udsagn, der ikke stemmer overens. Ud fra nævnets afgørelse kan det konkluderes, at revisor har overholdt loven og standarderne, selvom klager ikke er tilfreds med revisors arbejde. Der er her tale om mangelfuld regulering.

Derudover er der også en rimlighedskløft, hvor klager mener, at revisoren, ved udførslen af den udvidede gennemgang, burde indklagede have afdækket besvigelserne. Dette er ikke hvad ISA 240 foreskriver, idet det er ledelsen opgave at afdække besvigelser og revisors arbejde at give erklæring om, at regnskabet giver et retvisende billede med høj grad af sikkerhed, om end ikke med absolut sikkerhed for at der ikke kan forekomme besvigelser.

7.5. Sag 5: 7. januar 2019 – Sag nr. 046/2017⁵⁰

7.5.1. Redegørelsen:

Denne sag handler om klagerne ang. virksomheden A ApS og B AG, som har klaget over statsautoriseret revisor C. Klagerne mener ikke, at revisor har udført revisionen i overensstemmelse med god revisorskik i årene 2012/13, 2013/14 og 2014 i forbindelse med revisionen af virksomheden A ApS.

Virksomheden ApS i sagen tilbyder online platform for brugere, der vil købe og sælge brugte varer samt købe andre tjenester. Denne virksomhed har en markedsandel på 50% og omkring 700.000 brugere. I 2014 valgte virksomheden at sælge 88% af anparterne til B ApS, hvilket på daværende tidspunkt blev købt på baggrund af årsrapporten.

Der blev i denne virksomhed foretaget besvigelser af den daværende direktør J i årene 2012-2014, som var CEO/CFO i virksomheden og havde ansvaret for flere administrative funktioner, såsom lønadministration, bogholderi, budgetlægning, regnskabsudarbejdelse mv. I 2016 fik virksomheden A ApS nye revisorer, og den nye revisor kunne konstatere, at der var uregelmæssigheder i regnskabet. På baggrund af dette foretog A ApS ved hjælp af en uvildig revisor M en dybere undersøgelse, hvorefter besvigelserne blev opdaget og direktøren politianmeldt. Direktøren havde begået besvigelser for mere end 5,3 mio. kr. ved bl.a. at have anvendt firmakortet til betaling af private omkostninger, udstedt fiktive fakturaer og overført beløb til egen konto, udbetalt løn og pensioner mv. Ifølge klagerne burde indklagede have taget forbehold eller supplerende oplysning, i forbindelse med erklæring af årsregnskabet og ikke afgivet blank påtegning.

Klagepunkterne i sagen er:

- 1. at indklagede ikke har opnået fuld forståelse af virksomheden, planlægning og udførsel (systemrevision)*

---

⁵⁰ Revisornævnet, 2019.

2. *handler om, at indklagede ikke har indhentet tilstrækkelige revisionsbevis i forhold til størrelsen af tilgodehavender og gæld.*
3. *I forhold til andre tilgodehavender fra salg (E), burde indklagede have indhentet bekræftelse direkte fra E og ikke igennem direktøren.*
4. *i forhold til andre tilgodehavender fra salg (F), burde indklagede have indhentet bekræftelse direkte fra (F), og det samme gør sig gældende med oplysninger omkring udviklingen i (F).*
5. *I forhold til posten "Cash in transit" har indklagede ikke opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis i forhold til størrelsen af denne post, der indgik væsentlige beløb i tilgodehavender.*
6. *indklagede har i forhold til nettoomsætningen ikke opnået tilstrækkelige og egnede revisionsbevis i relation til indregning af nettoomsætning.*

7.5.2. Klagerne og indklagedes bemærkninger:

Klagerne omhandler revisors tilsidesættelse af god revisorskik, da klagerne ikke mener, at indklagede har haft tilstrækkeligt kendskab til virksomheden og dennes drift. Klagerne understreger, at de er bevidste om, at det ikke er revisors pligt at afdække besvigelser, men grundet tilsidesættelsen af god revisorskik, var dette medvirkende til, at direktøren kunne foretage besvigelser, uden at dette blev opdaget.

Klagerne:

Først klage handler om forståelse af virksomheden, planlægning samt udførsel. Klagerne har anført, at indklagede ikke har opnået den tilstrækkelige forståelse af virksomheden og dennes drift. Virksomheden ApS har flere millioner transaktioner/registreringer, som årligt bliver gennemført af selskabets 700.000 brugere. Virksomhedens finansbogføring foregik i E-conomic, men der var ikke integration mellem E-conomic og [platformen]. Derudover var det nødvendigt med manuelle posteringer, eftersom der ikke var automatisk overførsel mellem transaktioner herimellem. De manuelle posteringer blev foretaget med varierende grad og i visse omfang blev posteringerne foretaget som "klumpe-posteringer", hvilket umuligjorde afstemning af enkelte transaktioner mellem [platformen] og E-conomic.

Det fremgår tydeligt, at indklagede ikke har forstået A ApS aktiviteter ved indhentelsen af materialelisten fra år 2011/12, da materialelisten ikke tog højde for transaktioner, der blev registreret i A's [platform], selvom disse registreringer udgjorde hovedgrundlaget for virksomheden A ApS. Derudover tog materialelisten heller ikke hensyn til, at der både var momspligtige og

momsfri aktiviteter. Ligeledes indgik ”Cash in transit” ikke af materialelisten, selvom denne indeholdt væsentlige beløb. For årene 2013/14 og 14, har der ikke foreligget nogen materialeliste, men i stedet har indklagede indhentet revisionsdokument fra direktøren J via mail.

Ovenstående har medvirket til, at klagerne ikke mener, at revisor har opnået en tilstrækkelig forståelse af virksomheden, som kravet i ISA 315 foreskriver. Dette har ligeledes været med til, at planlægning var mangelful og revisionshandlingerne utilstrækkelige.

I forhold til klage 2

Klagerne anfører, at indklagede i forhold til klage 2 ikke har foretaget tilstrækkelig afstemning mellem A ApS system og bogføringssystemet E-conomic. Indklagede har afstemt tilgodehavender ved udtræk fra A-system og det samme gør sig gældende med gæld. Til dette tilføjer klagerne, at der ikke er dokumentation for, at denne afstemning har fundet sted, samt at det er uklart, hvad revisoren har afstemt til. Klagerne har på baggrund af ovenstående anført, at revisoren i sin revisionspåtegning for årene 2012/13, 2013/14 og 2014 burde have taget forbehold eller supplerende oplysninger, eftersom revisoren ikke har indhentet tilstrækkelige revisionsbevis af størrelsen på A's tilgodehavender og gæld.

I forhold til klage 3 og 4

Disse klager handler om andre tilgodehavender fra salg fra firmaet E og tilgodehavendet fra F. Firmaet E indgik aftaler med annoncører om bannerreklamer på vegne af A ApS, hvilket betød, at der var mange faktureringer mellem virksomheden A ApS og Firmaet E. Bannerreklamerne var let stigende i perioden, men indregning af tilgodehavender var markant stigende grundet indregning blev manipuleret. Indklagede har til denne klage ikke indhentet tilstrækkelige revisionsbevis, eftersom indklagede henvendte sig til direktøren J for at få tilsendt bekræftelse fra E. Ifølge klager burde indklagede have henvendt sig direkte til E og ikke igennem J for at indhente bekræftelsen. I forhold til tilgodehavendet fra salg F, havde direktøren J indsendt en mail til revisoren om, at der var sket en fejl med tilgodehavendet F på 900.000 kr. som var endt i de forkerte konti, hvilket ifølge direktøren skyldtes, at F havde fået forlænget afregningstid. Det vidste sig senere, at tilgodehavendet F slet ikke eksisterede. Klagerne har til denne klage gjort gældende, at revisor burde have foretaget en efterprøvelse og ikke bare godtage forklaringen. Yderligere understreger klagerne, at indklagede har handlet i strid med god revisorskik, eftersom revisionen ikke kan

baseres udelukkende på forklaring fra direktøren, og at revisor burde have indhentet bekræftelse direkte fra F.

I forhold til klage 5

Klagerne har anført, at "Cash in transit" udgjorde en stor andel af posten "tilgodehavender fra salg af tjenesteydelser". Der havde været en markant stigning i "Cash in transit" fra 601 t.kr. I 2012 marts til 4879 t.kr. 2013 marts, hvilket direktøren forklarede med, at bankerne havde lukket for kreditindbetalinger i en uge. Dette var ukorrekt, og revisor burde her have testet dette ved at tjekke op på bogføring ved efterfølgende periode. Indklagede fik udleveret en sandsynliggørelse af "Cash in transit", hvilket var fejlbehæftet, og det var ikke yderligere muligt at foretage afstemning til banken. Derudover var der uforklarede differencer i alle berørte år. Der var yderligere en stigning i "Cash in transit" i regnskabsåret 2014 på 3.200 t.kr., som direktøren forklarede med, at der var tale om ændring af betalingsperiode for F og begrundet i mange helligdage. Begge udsagn var ukorrekte, så her burde indklagede have foretaget efterprøvelse af udsagnene. Klagerne mener ikke, at revisor har indhentet tilstrækkelige revisionsbevis i forhold til størrelsen af "Cash in transit". Indklagede burde af den årsag have taget forbehold eller supplerende oplysning i revisionspåtegning. Da revisor ikke har gjort dette, mener klager, at revisor har handlet i strid med god revisorskik.

I forhold til klage 6

Klagerne mener ikke, at revisoren har opnået tilstrækkelige revisionsbevis i forhold til indregning af omsætningen. Ifølge klagerne havde indklagede en manglende forståelse for omsætningen, da denne indeholdt både brugernes transaktioner fra bruger på platformen og fakturabaseret omsætning. Indklagede havde i alle de berørte år udført substansrevision, hvilket ifølge klager ikke var muligt kun at anvende denne, indklagede burde også have udført systemrevision. Yderligere tilføjer klager, at indklagede foretog en stikprøve på 70 transaktioner årligt, som var tilsendt indklagede fra direktøren J. Der var ikke sammenhæng mellem den tilsendte Excel fil indklagede modtog og bogføringssystemet E-conomic. Her burde revisoren have tjekket op på dette. Der var ifølge klager heller ikke foretaget tilstrækkelige test på posten "anden omsætning", hvor der i to år ikke indgik noget fra denne konto ved udvælgelsen af stikprøven. Grundet ovenstående mener klagerne, at revisor ikke har foretaget tilstrækkelige revisionshandling samt indhentet revisionsbevis i forhold til indregning af omsætning.

Indklagede:

Indklagedes modsvar i forhold til klage 1

Til klage 1 anfører indklagede, at der er blevet sendt dokumentationsmateriale til ledelsen og bogholderiet i virksomheden via revisionsmappe, USB-stik og mail. Af denne årsag mener indklagede ikke, at der var nogen grund til at komme med en skræddersyet materialeliste.

Yderligere tilføjer indklagede, at manglende materialeliste ikke er ens betydning med, at der ikke er indhentet tilstrækkelige revisionsbevis eller at indklagende har manglende forståelse for virksomheden. Af denne årsag mener indklagede at have handlet i overensstemmelse med god revisorskik.

Indklagedes modsvar i forhold til klage 2

Til klage 2 har indklagede anført at der ved årsafslutningsrevision for alle de berørte år, er indhentet tilfredsstillende afstemning mellem A ApS system og bogføringssystemet E-conomic. Derudover er der også indhentet troværdige forklaringer fra ledelsen i A ApS angående udviklingen for omsætningskategorier. I forhold til dokumentation til afstemning, har indklagede dokumenteret og beskrevet hvilke revisionsmaterialer- og metoder, der er anvendt ved udførslen af revisionen, yderligere har indklagede anført, at det ikke er en kutyme, at revisor skal udlevere sine arbejds papirer til ledelsen. I forhold til gæld har indklagede anført at have stemt disse til udtræk fra A-system, som blev tilsendt af direktøren J. Dokumentmaterialet var tilgængeligt for klager 1, hvilket gav klager 1 mulighed for at forholde sig til dette dokumentmateriale.

Indklagedes modsvar i forhold til klage 3-4

I forhold til klage 3 har indklagede anført, at der ikke har været den mindste mistanke om, at der var blevet begået bedrageri eller besvigelser i virksomheden A ApS. Derudover var der også igennem årene blevet opbygget en troværdig kunderelation mellem virksomheden A ApS og revisionsteamet. Det indhentede materiale igennem direktøren J fra E, var underskrevet af en medarbejder Q, som var ansat i E. Grundet ovenstående anså indklagede dokumentmaterialet indhentet igennem direktøren J for troværdigt. Det samme gør sig gældende med klage 4, hvor indklagede fremfører, at afstemning og specifikationen angående andre tilgodehavender (F) fremstod ægte og troværdige, og yderligere blev understøttet med en troværdig forklaring fra direktøren J angående udviklingen. Grundet ovenstående mener indklagede ikke, at klager har godtgjort, at indklagede skulle have handlet i strid med god revisorskik.

Indklagedes modsvar i forhold til klage 5

”Cash in transit” er i alle regnskabsårene blevet afstemt til specifikationer udtrukket fra A-systemet. Udover afstemning er der indhentet forklaringer fra direktøren J angående udviklingen sammenholdt med tidligere år. Yderligere har indklagede ikke haft den mindste mistanke om, at udskrifterne skulle have været manipuleret, da disse fremstod ægte og troværdige.

Indklagedes modsvar i forhold til klage 6

Til klagen angående omsætningen har indklagede anført, at der er blevet testet 70 tilfældige transaktioner for indregning. Transaktioner er blevet afstemt med de enkelte brugers betalinger. Ved afstemning er der ikke blevet afdækket fejl eller besvigelser. Yderligere er øvrige omsætningskategorier kontrolleret, hvilket heller ikke har givet anledning til mistanke eller yderligere bemærkninger. I forhold til anden nettoomsætning har indklagede anført, at der er foretaget analytiske handlinger samt forespørgsler.

7.5.3. Revisornævnets afgørelse:

Revisornævnet har anført, at virksomheden A ApS var it-afhængig, grundet [platformen] anvendt i virksomheden var grundlaget for omsætningen og havde størstedelen af virksomhedens transaktioner. Yderligere blev brugernes gæld og tilgodehavender registreret i [platformen]. Grundet dette burde indklagede ifølge nævnet have revideret [platformen] for at afdække væsentlige områder i regnskabet. Revisornævnet har grundet dette fundet det bevist fra klagerne, at indklagede ikke har opnået tilstrækkelige forståelse af virksomheden A ApS's transaktionskæde, omsætning og it-systemer. Af den årsag er der fra indklagedes side ikke udvist professionel skepsis i forbindelse med udførslen og planlægning af revisionen. Yderligere er det bevist, at indklagede ikke har tilegnet sig tilstrækkelig viden for at kunne planlægge og udføre substanshandling. Indklagede burde have indhentet revisionsbevis direkte fra tredjepart og ikke igennem direktøren J. Revisornævnet tilføjer dog, at det fra klagerens side ikke er bevist, at hvis indklagede havde forstået virksomheden A ApS korrekt og udført revision i overensstemmelse med forståelsen af virksomheden, at dette havde medført, at besvigelserne var blevet afdækket. Indklagede fik en bøde på 30.000 kr. grundet overtrædelse af revisorloven § 23, stk.1 og tilsidesættelse af god revisorskik.

7.5.4. Besvigelsestrekanter

I forhold til incitamentet fremgår det af sagen, at direktøren foretog besvigelser, hvor vedkommende havde svindlet for 5,3 mio. kr. i sagen. Det fremgår ingen steder, at direktøren skulle have følt pres grundet regnskaberne, budgetter m.v. Derfor må det antages, at der har været tale om grådighed og personlig vinding, da direktøren havde anvendt firmakortet til betaling af private omkostninger, oprettet fiktive fakturaer og overført til egen konto, samt udbetalt løn og pensioner til sig selv, uden at dette indgik i lønaftalen.

Det var muligt for direktøren at begå besvigelsen, grundet manglende funktionsadskillelse. Direktøren var CEO/CFO i virksomheden og havde ansvaret for administrative funktioner, lønadministration, bogholderi, regnskabsudarbejdelse m.m. Dette gjorde det muligt at foretage besvigelserne, uden at disse blev opdaget. Med andre ord varetog direktøren både bestyrelsesfunktioner, men også bogholder og kassererfunktioner, hvilket gjorde det muligt både at kunne udstede fiktive fakturaer og inkassere disse. Dette gjorde det samtidig muligt at tilegne sig penge fra virksomheden og igennem forfalskning af faktura holde det skjult for både revisor og andre bestyrelsesmedlemmer.

7.5.5. Besvigelsen foretaget i sagen:

Der er i sagen både begået besvigelser i form af regnskabsmanipulation og misbrug af aktiver. Direktøren havde hævet mere løn og pensioner, end der indgik i ansættelsesaftalen på 2.7 mio. kr. Derudover havde direktøren anvendt firmakortet til private omkostninger samt tilegnet sig mindst 700.000 kr. fra kassen ved at overføre disse til egen bankkonto. Dette blev skjult ved, at direktøren udstedte fiktive fakturer til virksomheden. Der blev yderligere igennem virksomheden betalt for direktørens køb samt reparation og vedligeholdelse af bil på 1,2 mio. Der er her tale om misbrug af aktiver, som direktøren har kunnet foretage ved at udstede fiktive fakturaer, ligesom der er foretaget dokumentfalsk, som blev sendt til revisoren. Yderligere er der givet ukorrekte oplysninger for dermed at undergrave revisors tvivl. Revisor har i sagen ikke opnået en tilstrækkelig forståelse af virksomheden, ligesom han ikke har indhentet bevis direkte fra tredjepart men igennem direktøren. Dette har bl.a. medført, at direktøren kunne foretage disse besvigelser.

7.5.6. Forventningskløften:

I sagen er der en forventningskløft, der både indeholder præsentationskløft og rimelighedskløft. Præsentationskløften ses i sagen, hvor klager mener, at indklagede ikke har udført sit arbejde i overensstemmelse med god revisorskik. Da indklagede ifølge klager ikke har opnået den tilstrækkelige forståelse af virksomheden og dennes aktiviteter samt platformen, der anvendes i virksomheden. Yderligere er der fra indklagedes side indhentet bekræftelser igennem direktøren J, og ikke direkte fra tredjemand (E) og (F), samt godtaget forklaringer af direktøren uden yderligere efterprøvelser af udsagn. Det kan ud fra revisornævnets afgørelse konkluderes, at indklagede ikke har overholdt lovene og standarderne, hvilket dermed har ført til mangelfuldt arbejde fra revisors side. Indklagede mener dog at have udført revisionen i overensstemmelse med lovene og standarderne, eftersom der ikke var indikationer på besvigelser, ligesom de indhentede bekræftelser, udskrifter og forklaringer virkede troværdige. Der er her tale om mangelfuldt arbejde ifølge teorien i forventningskløften, da der ikke er opnået en tilstrækkelig forståelse af virksomheden, ligesom der ikke er udvist tilstrækkelig professionel skepsis i forhold til de indhentede dokumenter og udsagn fra direktøren.

Der er i sagen også opstået en rimelighedskløft, hvor klagerne mener, at hvis indklagede havde udført revisionen i overensstemmelse med lovene og standarderne, så ville besvigelsen være blevet afdækket. Dette er en urimelig forventning at have til revisor, eftersom det ikke er revisors pligt at afdække besvigelser, hvilket derimod er den øverste og daglige ledelses pligt. Derudover er der ikke fra klagerne bevist, at hvis revisoren havde udført revisionen i overensstemmelse med lovene og standarder, i så fald ville besvigelserne være blevet afdækket.

8. Sammenfatning af sagerne:

Sagerne er blevet analyseret for at få et overblik over, hvad der får bedragerne til at begå besvigelser samt med henblik på at belyse, hvorfor revisoren ikke opdager disse sager. Dette er prøvet analyseret ved hjælp af besvigelsestrekanten, som indeholder tre komponenter som nævnt i afsnit 4, incitament/pres, mulighed og retfærdiggørelse.

Presset ses tydeligt i sag 1, hvor vedkommende der foretog besvigelsen og de resterende ledende medarbejdere må have følt sig presset til at finde en løsning for ikke at gå konkurs. Her er der manipuleret med regnskabet for netop at kunne opnå kreditfaciliteter og undgå konkurs, hvilket alligevel ikke lykkes. Incitamentet ses i de resterende sager, hvor bedragerne enten har været bonus aflønnede og prøvet at opnå denne gevinst, eller vedkommende har oprettet fiktive fakturaer

og fiktive medarbejdere for at kunne betale udlæg/løn til sig selv. I sag nr. 029/2017, sag nr. 031/2020 og sag nr. 046/2017, har der været tale om fiktive fakturaer, der er blevet udstedt for enten at udbetale udlæg eller opnå bonusordningen. I Sag nr. 014/2021 er der blevet oprettet fiktive medarbejdere, hvor løn/udlæg blev udbetalt. I de sidste fire sager formodes det, at der har været tale om personlig vinding og grådighed, der har ført til at begå besvigelserne.

I alle sagerne har der været mulighed for at begå besvigelser. I de fleste af sagerne har der været tale om manglende funktionsadskillelse og interne kontroller, hvor direktøren eller ledende medarbejdere stod for de fleste opgaver, hvilket gjorde det muligt at begå besvigelsen. I de første to sager sag nr. 85/2015 og sag nr. 029/2017, har der været et samarbejde mellem ledende og betroede medarbejdere, der har muliggjort besvigelserne. I sag nr. 031/2020 og sag nr. 046/2017 har der været tale om, at direktørerne i virksomhederne har varetaget opgaver, der muliggjorde besvigelsen, og hvor det var muligt grundet manglende funktionsadskillelse. Her burde der have været interne kontroller, der kunne kontrollere direktørenes arbejde. I Sag nr. 014/2021 var der tale om tilsidesættelse af interne kontroller, hvor direktøren frasagde alt, der havde med regnskabsmæssige forhold, da vedkommende ikke følte at have kompetencer indenfor området. Dette muliggjorde besvigelsen for eksterne bogholdere, da vedkommendes arbejde ikke blev kontrolleret.

I sagerne har der både været tale om besvigelser i form af regnskabsmanipulation og misbrug af aktiver. Regnskabsmanipulation forekommer i sagerne sag 1, 2 og 4, hvor der i sag 1 og 2 er manipuleret med regnskabet ved, at der er blevet udstedt fiktive salgsfaktura, som dermed har fået omsætning og årsresultat til at fremstå bedre. I sag 4 blev der oprettet en fiktiv medarbejder, der fik regnskabet til at være misvisende grundet ekstra lønomkostninger. I fire af sagerne har der også været besvigelser i form af misbrug af aktiver, hvor der er udstedt fiktive fakturaer til at udbetale bonus eller løn/udlæg til egen konto eller egen privat virksomhed. Ens for alle sagerne er, at der blev udstedt fiktive fakturaer/medarbejder og foretaget dokumentfalsk og ved manglende funktionsadskillelse og svage interne kontroller - eller ved hjælp fra en betroet medarbejder - muliggjorde dette besvigelserne og gjorde det muligt at holde det skjult for revisoren ved bl.a. at give manipulerede dokumenter til afstemning af revisionen.

I forventningskløften er der i alle sager en præsentationskløft og en rimelighedskløft. Der er ens præsentationskløft i de fleste af sagerne, hvor klager i sagerne mener, at indklagede præsentation i forhold til udførelsen af revision ikke er tilstrækkelige, og at revisionen ikke er udført i

overensstemmelse med god revisorskik. I sag nr. 85/2015, sag nr. 29/2017 og sag nr. 46/2017, har der været en præsentationskløft, hvor klagerne ikke mener, at revisorerne har overholdt god revisorskik, idet der er indhentet bekræftelse igennem direktøren eller en betroet medarbejder og ikke direkte fra tredjemand. I sag nr. 29/2017 er der ifølge revisornævnet ikke tilsidesat god revisorskik ved udførelsen af revisionen, da revisor ikke vidste, at der var blevet manipuleret med de indhentede dokumenter, og der var ingen indikationer der medførte, at revisoren burde have indset, at de indhentede dokumentationer var manipulerede. Mens sag nr. 46/2017 og 85/2015, har revisornævnet vurderet, at der var indikation på øget risiko for besvigelser, eftersom direktøren varetog mange forskellige opgaver i virksomheden, ligesom der var manglende funktionsadskillelse. I sag nr. 031/2020 og sag nr. 014/2021 har der i disse to sager været en præsentationskløft, hvor klagerne mener, at revisorerne ikke har foretaget analytiske handlinger og forespørgsler samt i tilstrækkelig grad har forstået virksomheden og dennes omgivelser i overensstemmelse med lovene og standarderne. I begge sager er der fra revisornævnet konkluderet, at lovene og standarderne er overholdt af revisorerne.

Der har i alle sager været en rimelighedskløft, hvor det i alle sager fremgår, at klagerne har haft en forventning om, at ved udførelsen af revisionen i overensstemmelse med god revisorskik og ved at overholde alle love og standarderne, vil besvigelserne være blevet afdækket. Dette stemmer ikke overens med ISA 240, som foreskriver, at det er den daglige- og øverste ledelses pligt at afdække besvigelser. Revisornævnet har også understreget, at der er iboende begrænsninger i forbindelse med en udvidet gennemgang og revisionen, hvor der er en uundgåelig risiko for, at besvigelser ikke bliver opdaget af revisor. Hertil har nævnet yderligere tilføjet, at i de tilfælde hvor besvigelsen bliver begået af en ledende eller en betroet medarbejder, er dette med til at gøre det endnu sværere for revisor at opdage besvigelserne.

9. Diskussion:

I både velkendte sager som IT-factory og de analyserede sager i rapporten, har offentligheden en forventning om, at når revisor har foretaget revision af regnskabet, så vil der ikke forekomme besvigelser. Selvom det fremgår af ISA 240, at det er den daglige og øverste ledelses ansvar at afdække besvigelser, mens det er revisors ansvar at give en erklæring om at regnskabet som helhed giver et retvisende billede. Ovenstående forventning til revisor vurderes værende en urimelig forventning at have, taget i betragtning, at revisor kun opdager 4% af foretagne besvigelser, og det vil heller ikke være realistisk at revisor ville kunne afdække alle besvigelser. Forventningskløften

mellem offentligheden og revisor er dog vigtig at mindske, da denne både har påvirkning på revisorbranchens omdømme og tiltroen til revisor kan svækkes.

Der kan overordnet diskuteres, hvorfor denne forventningskløft til revisor opstår. Kigges der på revisors påtegning i regnskaberne, så fremgår det, at revisoren opretholder professionel skepsis under hele revisionen. Yderligere fremgår det, at revisor ”*identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici, samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion*”⁵¹. Med andre ord nævner revisor, at de reviderer mod besvigelser ved at identificere væsentlig fejlinformation. Ved at nævne det i revisionspåtegning må det antages, at ikke alle regnskabsbrugere har kendskab til revisors arbejde, dermed ville dette hurtigt kunne misforstås og en forventningskløft må forventes at opstå mellem regnskabsbrugere og revisor. Der kan diskuteres, om der bør tilføjes mere i påtegning. Det fremgår yderligere af revisionspåtegningen, at høj grad af sikkerhed ikke er ens betydning med, at der gives garanti, for at der kan forekomme fejlinformation som følge af besvigelser eller fejl. Det kan dog diskuteres om, hvorvidt det allerede er nævnt i påtegningen, at revisor ikke giver garanti for, at der ikke kan forekomme besvigelser. Hvordan kan det så være, at offentligheden stadig har den forståelse, at det er revisors pligt at afdække besvigelserne?

I de udarbejdede analyser af sagerne, kunne det vurderes, at der var en præsentationskløft, herunder mangelfuld regulering, hvor revisorerne i tre af sagerne, havde handlet i overensstemmelse med god revisorskik, men dette var klagerne ikke enig i. For at kunne mindske denne kløft, kunne der foretages en regulering af ISA 240, hvor ansvaret for afdækning af besvigelser, pålægges revisor, hvorved revisors fokus skal være større i forbindelse med besvigelser. Fordelen vil være, at revisorerne ville kunne afdække flere besvigelser, da det må antages, at et øget fokus på besvigelser, vil kræve flere revisionshandlinger og dermed stærke revisionsbevis. Dette vil yderligere mindske risikoen for fejl eller forkerte konklusion i revisionspåtegning. Ulemperne vil være, at det honorar, virksomhederne skal betale til revisor, vil stige, selvom disse måtte overholde alle regler. En ændring af ISA 240, hvor revisor får ansvaret for besvigelser, vil alt andet lige også medføre ekstra erstatningssager, eftersom det stadig må forventes, at bedragerne finder andre måder, hvorpå besvigelser kan skjules. Dette vurderes værende for voldsom en ændring, ligesom der kan være flere ulemper end fordele ved det, en ændring af ISA 240, vil yderligere medføre at de andre standarder også skal ændres.

---

⁵¹ FSR – Danske revisorer., 2022a.

En anden måde, hvorpå forventningskløften kan formindskes, er ved at oplyse offentligheden om revisors rolle i forhold til besvigelser. Dette kan gøres, som nævnt i afsnit 6 ”forventningskløften”, ved at indgå i dialog med institutioner, kreditgiver, pressen m.v. for at gøre offentligheden opmærksom på, hvad revisors rolle er i forbindelse med besvigelser. Yderligere kunne der også nævnes i revisionspåtegningen, at revisors pligt ikke er at afdække besvigelser. Fordelene ved at nævne det i revisionspåtegningen vil være at gøre regnskabsbrugerne opmærksomme på, at det ikke er revisors pligt at afdække besvigelser, hvorved forventningskløften mellem regnskabsbrugere og revisor formindskes. Ulempen vil dog være, at der kan skabes mistillid til regnskabet, da der kan stilles spørgsmål til, om regnskabet er retvisende.

I de analyserede sager er der en rimelighedskløft, hvor klagerne har en forventning om, at når revisoren har revideret regnskabet, så kan der ikke forekomme besvigelser. Dette er en urimelig forventning at have til revisor, da der som nævnt i sagerne, selvom revisor har udarbejdet revisionen i overensstemmelse med lovene og standarderne, ingen garanti er for, at besvigelserne bliver afdækket. Grundet iboende begrænsninger er der en uundgåelig risiko for, at revisor ikke opdager fejlinformation som følge af besvigelser, og i de tilfælde hvor besvigelsen bliver begået af en ledende medarbejder, er der endnu større risiko for ikke at opdage besvigelsen. Rimelighedskløften anses for yderst relevant at mindske, da denne kløft kan medføre til at en ledende medarbejder tilsidesætter interne kontroller grundet tiltroen til, at revisor vil afdække besvigelser. Dette ses i sag 4, hvor direktøren har overladt alle regnskabsmæssige forhold til den eksterne bogholder og kun i begrænset omfang ført tilsyn grundet tiltroen til revisor. Det kan diskuteres, hvordan revisorbranchen bedst muligt kan informere offentligheden om dennes arbejde. Som tidligere nævnt vil det give bedst mening at indgå i dialog med offentligheden og derigennem informere dem om revisors rolle i forbindelse med besvigelser. Dette kan gøres allerede ved kundeacceptfasen, så ledelsen er mere opmærksom på de interne kontroller i virksomheden og ikke fralægger sig dette ansvar grundet tiltroen til, at revisor afdækker besvigelser, da det også er ledelsen, der aflægger årsrapporten.

I nedenstående vil revisors rolle blive diskuteret både i forhold til hvordan offentligheden ser denne, og hvordan rollen ifølge lovgivning og standarderne er.

Revisors rolle i forbindelse med besvigelser er at give en høj grad af sikkerhed for, at regnskabet som helhed giver et retvisende billede uden væsentlige fejlinformation, som skyldes fejl eller besvigelser jf. ISA 240, afsnit 5. Formålet i forbindelse med besvigelser er, at revisor ved

gennemgangen af revisionen skal identificere og vurdere risici for væsentlige fejlinformationer i regnskabet som følge af besvigelser. Når disse risici er identificeret, så skal revisor opnå tilstrækkeligt revisionsbevis ved at gennemføre passende reaktioner på disse risici, hvilket sker ved at fortage forskellige revisionshandlinger. Yderligere skal revisor under revisionen reagere på besvigelser eller herom, hvis dette konstateres under revisionen jf. ISA 315 og ISA 240 afsnit 10. For at revisor skal kunne give en erklæring med høj grad af sikkerhed for at regnskabet som helhed giver et retvisende billede, skal revisor udføre revisionen i overensstemmelse med god revisorskik samt leve op til rollen som offentligheden tillidsrepræsentant.

Når revisor skal være så omhyggelig med udførelsen af revisionen, hvordan kan det så være, at revisor kun afdækker 4% af besvigelser og størstedelen af besvigelserne bliver afdækket af tip fra medarbejder, idet dette udgør 43%. Det fremgår af en KMPG-undersøgelse, at størstedelen af besvigelserne bliver begået på ledelsesniveau og af medarbejdere, der har lang anciennitet i virksomheden. Dette gør det muligt for ledende medarbejdere at foretage besvigelser snedigt, idet de har været i virksomheden i længere tid, og dermed har kendskab til, hvordan besvigelserne kan foretages udenom revisor og regnskabsbrugere. Dette ses bl.a. i de udarbejdede analyser af sagerne, hvor direktørerne i de fleste sager varetager funktioner i virksomheden såvel som i bestyrelsesfunktioner, bogholderi og kasserefunktioner, hvilket har gjort det muligt at udstede fiktive fakturaer, samt indkassere beløbene fra disse til enten egne konti eller til privatejet virksomhed. Yderligere fortog nogle besvigelser ved at samarbejde med andre betroede medarbejdere, og derigennem udleverede de fejlbehæftede dokumenter, som revisoren skulle anvende til afstemning. Der blev yderligere foretaget forespørgsler angående udvikling i væsentlige poster, hvor udsagn var ukorrekte. Det vurderes værende svært at afdække besvigelser i de tilfælde, hvor der har været et samarbejde med betroet medarbejder, da disse ved at samarbejde er i stand til at skjule vigtige oplysninger for revisor. Bør revisor så ikke altid indhente bekræftelser og dokumenter direkte fra tredjemand for at undgå, at der forekommer besvigelser og undgå, at disse ikke bliver opdaget?

Som udgangspunkt bør revisor ikke indhente eksterne bekræftelser direkte fra tredjemand, selvom dette anses for værende et stærkt revisionsbevis. Hvis der foreligger uregelmæssigheder, så bør revisoren indhente bekræftelse direkte fra tredjemand for at afdække "tvivlen" og for at sikre, at der ikke er blevet foretaget besvigelser. Dette fremgår bl.a. også af de analyserede sager, hvor de revisorer der har indhentet bekræftelser igennem direktøren eller betroet medarbejder, og hvor der ikke har været indikationer på besvigelser, er blevet frifundet. Ved andre sager, hvor der har været

manglende funktionsadskillelse og svage interne kontroller, er revisor idømt bøder på hhv. 50.000 kr. og 30.000 kr. Det kan yderligere ikke forventes af revisor, at denne ser bort fra de tidligere erfaringer der er opnået med virksomhedens øverste og daglige ledelses integritet og ærlighed. Revisor er dog forpligtet til at udvise professionel skepsis igennem hele revisionen. I den sidste sag, prøvede revisoren at retfærdiggøre, at han ikke have foretaget yderligere revisionshandlinger ved at nævne, at der igennem årene var blevet skabt et forhold mellem revisionsteamet og virksomheden, og at der ikke var mistanke om, at direktøren skulle have foretaget besvigelser, ligesom de udleverede dokumenter indhentet af direktøren fremstod ægte. Dette ses også i de andre sager, hvor revisorerne har anset de indhentede dokumenter for ægte, selvom de var fejlbehæftede og manipuleret af enten direktøren eller en anden betroet medarbejder. Det kan derfor diskuteres, om revisor bør uddannes i at opnå højere kompetencer for at kunne verificere ægtheden af de indhentede dokumenter og opfange træk, der kunne hentyde til dokumentfalsk. Dokumentfalsk anses for værende et stort problem i mange besvigelssager, hvor det igennem dokumentfalsk har været muligt at foretage besvigelserne og holde dette skjult for omverden og revisor. Dette vil dog kræve, at revisorerne får tildelt kursus, der skal være med til at styrke deres kompetencer indenfor området. Hvor effektivt dette vil være for opdagelsen af besvigelser, er svært at sige, da bedrageren som regel begår besvigelserne snedigt og finder en vej, hvorpå disse kan udføres. Det vurderes dog at kursusdag for identifikation af dokumentfalsk, vil kunne hjælpe revisor med opdage flere besvigelssager. Da små træk på dokumentfalsk kan få revisor til at undersøge nærmere på de indhentede dokumenter, og dermed opdage flere besvigelser.

I de analyserede sager vurderes der at være manglende udvisning af professionel skepsis, da det ved sagerne fremgår, at der har været stor udvikling i væsentlige poster, ”cash in transit”, ”omsætning”, ”tilgodehavender” mv. hvor revisorerne har forespurgt om udvikling og godtaget udsagn for korrekte uden yderligere efterprøvelser af udsagnene. Ligeledes har der ved de indhentede dokumenter været poster, der skilte sig ud fra mængden, hvilket også burde have angivet anledning til yderligere revisionshandlinger. Der kan derfor diskuteres, om revisorerne bør have mere fokus på professionel skepsis og ikke glemme, at de er offentlighedens tillidsrepræsentant. Det kan diskuteres om en skærping vil medføre, at der bliver afdækket flere besvigelssager. En skærping af professionel skepsis vil medføre, at der lægges mere fokus på at foretage ekstra revisionshandlinger for at afdække de risici, der måtte være. Øget fokus på skepsis, kan også medvirke til at flere bedragere fravælger at begå besvigelser grundet større sandsynlighed for at blive opdaget. Ulempen kan være, at en ledende medarbejder føler sig mistænkeliggjort, hvilket kan

skade forholdet til kunden. Yderligere er der heller ingen garanti for, at bedragerne ikke finder andre løsninger til at begå besvigelser grundet det store kendskab til virksomheden. En anden ulempe vil også være, at der skal udarbejdes flere revisionshandlinger, hvilket vil medføre ekstra omkostninger for virksomheden, og der kan opstå tvivl om RL § 16, stk. 1, pkt. 3. hurtigheden overholdes, og om det er forsvarligt at foretage ekstra revisionshandlinger, hver gang der er den mindste mistanke.

Myndighederne har bl.a. også ajourført ISA 540, der skal hjælpe revisoren med at opdage flere besvigelser, hvor revisoren er forpligtet til at dokumentere, at der er blevet udvist professionel skepsis igennem hele revisionen. Det kan dog være svært konkret at bevise, at der igennem hele revisionen er udvist professionel skepsis, da det kan være svært for revisor ikke at lade sig påvirke af allerede skabte erfaringer med ledelsen. Det vurderes, at i de tilfælde revisoren har haft en kunde i mange år, og gode erfaringer med kunden, vil det her være svært ikke at have en subjektiv holdning til og tilsidesætte erfaringer og opretholde professionel skepsis hele vejen igennem. Dette fremgår bl.a. også af sag 46/2017, at revisor giver udtryk for, at der var blevet skabt et forhold til direktøren igennem årene, og der derfor ikke var mistanke til at tro, at direktøren begik besvigelser. Det kan her diskuteres, om der også burde ske udskiftning af revisor, så det ikke er den samme revisor, der står og reviderer samme virksomheden. Dette kan bl.a. hjælpe på at opretholde professionel skepsis, da en anden revisor ikke vil have samme erfaringer med virksomheden og ledelsen. Det vurderes yderligere svært at se en stor stigning af afdækning af besvigelser grundet skærpet professionel skepsis, da det er svært at tilsidesætte sine subjektive holdninger, der er skabt til ledende medarbejdere. Derfor vurderes det mest fordelagtigt at skifte revisor efter et antal år, da dette kan medføre, at der ikke gås på kompromis med professionel skepsis. Det fremgår yderligere af flere sager i nævnet, at efter udskiftning af revisor, har den tiltrædende revisor opdaget uregelmæssigheder i regnskabet, og derefter foretaget ekstra revisionshandlinger og afdækket besvigelserne.

Ude fra ovenstående løsninger vurderes det at være kommunikation med regnskabsbrugerne, der har den bedste effekt til at hjælpe på at mindske forventningskløften. Det vurderes, at der allerede i kundeacceptfasen bør kommunikeres klart og tydeligt, hvad revisors arbejde indebærer, idet dette kan være med til at mindske forventningskløften samt sikre, at ledelsen ikke tilsidesætter interne kontroller grundet tiltroen til, at revisor afdækker besvigelser. I forhold til at revisor skal kunne opdage flere besvigelser, vurderes det, at revisor bør deltage i kurser, der skal hjælpe dem med at

analysere træk ved dokumentfalsk, da dette anses for værende et stort problem, hvad angår besvigelser. Yderligere bør revisoren have øget fokus på professionel skepsis, da dette kan hjælpe revisor med at udføre relevante reaktioner på indikationer på besvigelser eller uregelmæssigheder. I forhold til professionel skepsis anses udskiftning af revisor at være det mest fordelagtige, da tilsidesættelse af subjektive erfaringer med ledelsen vil være svært at tilsidesætte.

10.Konklusion:

I de sidste par år har der været stigning i besvigelser, hvilket blandt andet har ført til, at der er blevet stillet spørgsmål til revisors rolle i forbindelse med besvigelser. Dette kunne ses i de velkendte sager såsom IT-Factory og Britta Nielsen-sagen samt de analyserede sager i rapporten.

Besvigelser er overordnet delt i to områder jf. ISA 240, regnskabsmanipulation og misbrug af aktiver. Regnskabsmanipulation sker, når der manipuleres med regnskabet for at få regnskabet til at fremstå enten bedre eller dårligere, alt afhængig hvad hensigten er. Misbrug af aktiver finder sted, når der tages noget uberettiget fra virksomheden, hvad enten dette er aktiver eller vederlag. Ansvar for afdækning af besvigelser ligger hos den øverste og daglige ledelse, der skal fokusere på virksomhedens interne kontroller samt føre tilsyn med dem. Revisors rolle i forbindelse med besvigelser er, at revisor ved gennemgangen af revision skal udføre revisionshandling i overensstemmelse med god revisorskik.

Forventningskløften opstår, når offentligheden har forventninger om, at når revisor har udarbejdet revision, vil der ikke kunne forekomme besvigelser. Overordnet findes der to former for forventningskløfter, præsentationskløft og rimlighedskløft. Præsentationskløften indeholder mangelfuldt arbejde, hvilket betyder, at revisor ikke har udført revision i overensstemmelse med god revisorskik. Derpå findes der mangelfuld regulering, hvor revisoren har udført revisionen i overensstemmelse med god revisorskik, mens klagerne mener stadig, at det ikke har været tilfældet.

Ud fra sagerne kan det konstateres, at årsagen til at besvigelserne ikke bliver opdaget skyldes, at de blev foretaget af ledende medarbejdere, hvor der var manglende funktionsadskillelse, eller i tilfælde hvor de interne kontroller blev tilsidesat. Yderligere blev der i sagerne anvendt dokumentfalsk, som blev udleveret til revisor i forbindelse med udførelsen af revision. Yderligere, blev der udstedt fiktive

faktura og medarbejder der muliggjorde at besvigelserne blev uopdaget. Dette er blandt andet med til at give et billede af, hvorfor revisorerne har så svært ved at afdække besvigelser.

I sagerne ses der forventningskløft både i forhold til præsentationskløften og rimlighedskløften. Præsentationskløften, herunder mangelfuldt arbejde, ses bl.a. i sag nr. 85/2015 og 46/2017, hvor revisoren ikke har overholdt lovene og standarderne, da denne ikke har udvist professionel skepsis. I forhold til mangelfuld regulering fremgår det i de resterende sager, hvor revisor har overholdt lovene og standarderne. Der er i alle sager en rimelighedskløft, hvor alle klagerne havde en forventning om, at når revisor havde udført revision, ville der således ikke kunne forekomme besvigelser.

Der er ud fra ovenstående problemstillinger udarbejdet løsningsforslag til, hvordan revisor kan afdække flere besvigelser, samt hvordan forventningskløften kan mindskes.

Revisorerne burde deltage i kurser, der kan hjælpe dem med at opfange træk ved dokumentfalsk, da dette fremgår af alle sager, at der er udleveret forfalskede dokumenter til revisoren, hvilket har medført, at revisor ikke kunnet opdage besvigelserne. Derudover bør der være ekstra fokus på professionel skepsis. Myndighederne har allerede ajourført ISA 540, hvor revisorer skal dokumentere, at de har udvist professionel skepsis igennem hele revisionen. Dette anses for svært at gennemføre, da der igennem tiden er blevet skabt et godt forhold til de ledende medarbejdere, der er svært tilsidesætte. Derfor vurderes det, at der bør ske udskiftning af revisor. En ny revisor antages at være bedre til at udvise professionel skepsis, da denne ikke har skabt et forhold til ledende medarbejdere.

I forhold til at mindske forventningskløften vurderes det, at kommunikation til offentligheden vil være den bedste løsning. Hvis revisorerne informerer offentligheden om deres arbejde, vil det alt andet lige medføre, at offentligheden får en bedre forståelse for revisors arbejde, og dermed ikke har forventninger om, at besvigelser altid vil blive afdækket i forbindelse med revisionen.

Yderligere bør man allerede ved kundeaccept informere kunden om revisors arbejde, så der ikke undervejs opstår en kløft, som det ses i sagerne.

Litteraturliste:

Abrahamsen, S., 2020. Britta Nielsen ville have alt det, hun havde drømt om – regningen måtte vi andre betale, [Internet]. Tilgængelige på https://www.information.dk/indland/2020/02/britta-nielsen-droemt-regningen-maatte-andre-betale?ist_srs [Tilgået den 30.02.2022]

ACFE., 2020. *Report to the nations 2020 Global study on occupational fraud and abuse*, [Internet]. Tilgængelige på <https://acfe-public.s3-us-west-2.amazonaws.com/2020-Report-to-the-Nations.pdf> [Tilgået den 30.02.2022]

Dengsøe, P., 2019. Stein Bagger-revisorer står til to cifret millionsmæk, [Internet]. Tilgængelige på <https://www.berlingske.dk/virksomheder/stein-bagger-revisorer-staar-til-to-cifret-millionsmaek> [Tilgået den 06.03.2022]

Kristensen, M., 2018. *Millioner på vej fra Stein Baggers konkursbo*, [internet]. Tilgængelige på <https://finans.dk/erhverv/ECE10649285/millioner-paa-vej-fra-stein-baggers-konkursbo/?ctxref=ext> [Tilgået den 30.02.2022]

- FSR – Danske revisorer., 2018. *Årsregnskabet – hvilken sikkerhed skal du vælge?* [Internet]. Tilgængelige på <https://www.fsr.dk/aarsregnskabet-hvilken-sikkerhed-skal-du-vaelge> [Tilgået den 06.03.2022]
- FSR – Danske revisorer., 2019. *Bekendtgørelse om obligatorisk efteruddannelse for godkendte revisorer*, [Internet]. Tilgængelige på <https://www.fsr.dk/uddannelse-events/obligatorisk-efteruddannelse/praktiske-oplysninger/regler-for-obligatorisk-efteruddannelse> [Tilgået den 20.05.2022]
- FSR – Danske revisorer., 2020. Ajourført ISA 540 øger kravene til revisor og regnskabsaflægger, [Internet]. Tilgængelige på <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ca/pdf/2016/09/ca-kpmg-global-profiles-of-the-fraudster.pdf> [Tilgået den 15.04.2022]
- FSR – Danske revisorer., 2021. *Økonomisk kriminalitet 2009-2019: En undersøgelse af udviklingen i Økonomisk kriminalitet over en 10-årig periode*, [internet]. Tilgængelige på <https://www.fsr.dk/Files/Files/Dokumenter/Politik%20og%20analyser/Analyser/2021/FINAL%20-%20Udvikling%20i%20%C3%B8konomisk%20kriminalitet%202009-2019.pdf> [Tilgået den 30.02.2022]
- FSR – Danske revisorer., 2022. *Hvad er en revision?* [Internet]. Tilgængelige på <https://www.fsr.dk/politik-analyse/om-revisor-og-aarsregnskaber/hvad-er-en-revision> [Tilgået den 15.04.2022]
- FSR – Danske revisorer., 2022a. Eksempel på en blank påtegning [internet], Tilgængelige på <https://www.fsr.dk/politik-analyse/om-revisor-og-aarsregnskaber/hvad-skriver-revisor-i-aarsregnskabet/eksempel-paa-en-blank-paategning> [Tilgået den. 30.01.2022]
- KPMG., 2006. *Global profiles of the fraudster*, [Internet]. Tilgængelige på <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ca/pdf/2016/09/ca-kpmg-global-profiles-of-the-fraudster.pdf> [Tilgået den 25.03.2022]
- KPMG., 2016. *Global profiles of the fraudster*, [Internet]. Tilgængelige på <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/profiles-of-the-fraudster.pdf> [Tilgået den 25.03.2022]
- KPMG., 2021. *Fraud barometer 2021*, [Internet]. Tilgængelige på <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/uk/pdf/2022/02/fraud-barometer-2022.pdf> [Tilgået den 25.03.2022]
- Nævnenes Hus., 2022. Om nævnet, [Internet], tilgængelige på <https://naevneneshus.dk/start-din-klage/revisornaevnet/om-naevnet/> [Tilgået den 02.06.2022]
- Nævnenes Hus., 2022a. vejledning, [Internet], tilgængelige på

<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/revisornaevnet/vejledning/>
[Tilgået den 02.06.2022]

PWC., 2020., *Fighting fraud: A never-ending battle*, [Internet]. Tilgængelige på <https://www.pwc.com/gx/en/forensics/gecs-2020/pdf/global-economic-crime-and-fraud-survey-2020.pdf> [Tilgået den 30.02.2022]

PWC., 2020a., Hver anden virksomhed har været udsat for bedrageri og økonomisk kriminalitet, [Internet]. Tilgængelige på <https://www.pwc.dk/da/publikationer/2020/03/global-economic-crime-fraud-survey-2020.html> [Tilgået den 30.02.2022]

Afgørelserne:

Revisornævnet, 2016. *Kendelse den 21. oktober 2016 – Sag nr. 85/2015*. [Internet] Tilgængelige på: https://rn.naevneneshus.dk/media/documents/85-2015_21._oktober_2016.pdf [Tilgået den 20.04.2022]

Revisornævnet, 2020. *Kendelse den 30. november 2020 – Sag nr. 031/2020*. [Internet] Tilgængelige på: https://rn.naevneneshus.dk/media/documents/031-2020_Fuld_anonymiseret.pdf [Tilgået den 20.04.2022]

Revisornævnet, 2021. *Kendelse den 20. september 2021 – Sag nr. 014/2021*. [Internet] Tilgængelige på: https://rn.naevneneshus.dk/media/documents/014-2021_20._september_2021_-_fuld_anonymisering.pdf [Tilgået den 20.04.2022]

Revisornævnet, 2018. *kendelse den 21. marts 2018 – Sag nr. 029/2017*. [Internet] Tilgængelige på https://rn.naevneneshus.dk/media/documents/029-2017_21._marts_2018.pdf [Tilgået den 25.04.2022]

Revisornævnet, 2019. *Kendelse den 7. januar 2019 – Sag nr. 046/2017*. [Internet] Tilgængelige på https://rn.naevneneshus.dk/media/documents/046-2017_7._januar_2019.pdf [Tilgået den 05.05.2022]

Bøgerne

Christensen, M.B., Kristensen, R.H., & Rasmussen, B. W. (2015): revisors opklaring af besvigelser – Læren af praksis. Karnov group, 2. udgave.

Bøg, K. C., & Kiertzner, L. (2007): Professionsetik for revisorer. Foreningen af statsautoriserede revisorer. Udgave 1.

Langsted, L. B., Andersen, P. K., & Kiertzner, L. (2013). Revisor ansvar. Karnov group, 8. udgave.